

חוברת

דף השבוע

מסכת נדרים

דף ל"ה

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

ויש בה חמשה חלקים:

- א **עזר ללימוד הר"ן** - להדגיש החלק שבדברי הר"ן שהם פירוש על הגמ'.
- ב **קושיות פשוטות** - ליישב קושיות פשוטות אשר יתקשה בהם הלומד.
- ג **עומק הדף** - להעמיק קצת בגמ' ובפירוש הר"ן על פי גדולי המפרשים.
- ד **הלכות הדף** - נידונים חשובים בהלכה היוצאים מלימוד הגמ'.
- ה **סוגיית הדף** - בכל דף נערכה סוגיא שלימה אחת עם העתקת מראי מקומות.

גמ' (א) שנועט כד' [ע"ש]
ונחום דש' ומוס' יבמות
כ"ל ותיבת שש נחמק:
שם ככר לו עלי הקדש
כ"ל ואלו י נחמק:
(ג) רש"י ד"ה ר"ג וכו'
וליהנות:
(ד) ד"ה או שנתנה לו וכו'
נכסו עליך ומאחר שמת
וכו' והבי' נמי אס':
(ה) ד"ה וקבער על חולין
הן אעפ"כ מעל חבא נמי:

הנהגות הב"ח

(א) גמ' קונס קרדוס לו
כ"ל ותיבת שש נחמק:
(ב) שם ככר לו עלי הקדש
כ"ל ואלו י נחמק:
(ג) רש"י ד"ה ר"ג וכו'
וליהנות:
(ד) ד"ה או שנתנה לו וכו'
נכסו עליך ומאחר שמת
וכו' והבי' נמי אס':
(ה) ד"ה וקבער על חולין
הן אעפ"כ מעל חבא נמי:

גליון הש"ס

בחר"ן ד"ה מות ובר' דין
לרבא דאמר. ק"ל הא
רנא פשט רק מלח הוכחה
לחלו ככר עלן לאפוקי
מל' ודכ"ה ה"ן לעל וכו'
שיך ככר דהס' הנלח
ככר רק לאפוקי וכו'
הר"ש אכל הכה נפרה
ונקודות ל"ש הוכחה ו.
לנא לאפוקי בעד שפירה
שלו אסור להס' ליהנות
ממנו אס' כן י"ל דרנא
מוס' בזה דמוס' נחמן
נחמק וכו':
בחר"ן
ד"ה דיקא נמי וכו'
שאין בתיבה שום
וכו'. ויכולה בזה נחמק
ע"כ:

פי' הרא"ש

קונס פרה שאני קני. כקונס
הוא עליך אם יש לו פרה אלא
וז' ואלו אני יצ"ר ויש לו פרות
אחרות ואסור נכסיו על
המודר. או שנתנה לו במתנה
היה זה מותר. ויתבאר דרבא:
שנתנה לו על ידי אחר. שנתנה
לאחר והוא נתנה למודר. ודיקא
נמי דקני שנתנה לו קני
שנתנה לו. בעל פה היתה
הנדרת. שנתנה בפניה:
למיטרא כהן הקדש. כדפרישנא
במנחת דרשמך ודיקא להקדש
דרק ליתן השכר ואינו יכול
לשליח לאסור אלא אם כן
נראה הכהן לו במתנה וכו'
הקדש ויש לו בה מעילה. ככר
זה הקדש. פירוש הקדש נגזר
ומילתא דפשיטא היא ולא
איצטרך לך בבא כלל אלא
אנכ' סיפא נקט: הוא מעל.
דקבער מי מעילה בקנותו:
אין לה פדיון. דאין בו מעילה
לכל כפר הקדש ולא אלים
למחשבות פדיונה: וזכ"א אחד
זה ואחד זה לא מעל. בין הוא
בין חבירו לא מעל דאין
מעילה בקנותו: מי מעל.
למאן דאמר שי מעילה
בקנותו: למעל נחמן. כמו
הנחמן הקדש בשבט לחבירו
דמעל: הא לא אסרה עליו.
ולא מצינו מעילה בדרב
המורח לו לאדם: איסורא לא
בעי דליקני. דכל מעילה בשבט
הוא ואילו היתה יודע שהיא
אסורה לא היתה מקבלה אבל

ה"ג קונס פרה שאני הנאה לך. והכי משמע קונס יכו עליך שאר
פרות שיש לי שאני מהנה לך כלומר שאין לי פרה אחרת וזו שיש לי אני
משאילך שזו לא רצה להשאילי והאחרות אסורות עליו בנדר או שאמר
לו נכסי אסורין עליך אם יש לי פרה אחרת אלא זו ונמנא שיש לו פרה
אחרת אסור לישאל (א) ליהנות: קונס

קורדוס שיש לי שאני קניו. כלומר שלא
קניתי קורדוס אחר וזה איני משאילך
שאיני לר"ך לו או שאמר לו קונס נכסי
יהו אסורים עלי אם יש לי קורדוס
אחר אלא זה ונמנא שיש לו קורדוס
אחר: בחייו אסור מת או שנתנה לו במתנה הרי
אסור ליהנות מנכסיו כל ימי חייו על
נמי בחייו דמדיד אסורין נכסיו על
המודר: מת. המשאיל: או שנתנה לו
במתנה. למודר אמר לו המורה האי
דקני מת לא קאי אסיפא כלל דהיכי
מלי קמי אסיפא [דחא] קמי נכסי
עלי מת או שנתנה לו במתנה הרי זה
מוסר מי מותר הרי אנפשיה קאמר אלא
אסיפא קמי להשאילי פרתך שחס ממ
המודר מותר בפרה או בנכסים של
מדיד דהא אמר נכסי (ד) ומאחר שמת
לאו נכסיה דידהי אינון והכא נמי אס'
נימנו לו במתנה ואמר לו המורה דה"ג
שאני הנאה שאני קניו כינוי לשון בני
אדם [הן] (ש"ר) דהכי היו נודרים
ביושלים ובנדרים הלך אחר לשון בני
אדם קמי שנימנו לו במתנה הרי זה
מוסר וקסיף לרנא דאמר א"ג דהיכי
ליה במתנה אסור: אמר לך רבא חבא
במאי עסקינן בגון שנתנה לו על ידי
אחר. שבעל הפרה נתנו לאחר ואחר
אחר נתנו לשאל ולכך מותר שבער
הואילא משאיל מרשותו כשנתנה לאחר
אכל היכא דאמר ליה ככר עליך ולא

נתנה לו על ידי אחר הואיל ואלו יאסר
דמי להיכא דאיננה מנייה משום דהיכא דאיננה מנייה הואיל
ושלא מדעמו דבעל הככר יאסר מרשותו כעודה בידו דמי ואסור אכל
היכא שנתנה לו במתנה על ידי אחר יאסר מרשותו מדעמו: ולא
קני שנתנה לו. דמשמע שהוא עזמו נתנו לו: יש מעילה
בקנותו. היכא דאמר קונס ככר זה ואכלו מי הוה להקדש
מעילא דיש בו מעילה ומעל או לא: [תנינא מוקד] שנושאין
עליה שבר. ומודר היינו דאמר קונס ומדמי ליה להקדש: קונס
נמי לא אסרה. שאמר בלשון הקדש ונשלו קונס והוא הדין
כיון לא אסרה אלא בלשון קונס: בין הוא בין חבירו מעיל.
שחרי הקדישה חסם אכילי עלמא: לפיכך. הואיל ויש בה מעילה
יש בה פדיון ויאלה לחולין דהו כשאר הקדש: אמר לו עלי הקדש.
כיון דאמר עלי עליה דידהי שוויה הקדש והוא מעל אם אכל
חייב לשלמו: חבירו לא מעל. דלא אסרה אלא על עזמו
וגבי חבירו הוה כחולין: לפיכך אין לה פדיון. שהוא עזמו אין
יכול לפדוה לעולם שחרי אמר עלי ולא על אחר ואחר אין יכול
למעול בה: בין כך ובין כך. בין אסר קנס על אחר עלי לא
מעל בין הוא ובין חבירו אף על פי שאמר הקדש כיון דאמר נמי
קונס שאין מעילה בקנותו: מי מעל. אלינא דמאן דאמר יש
מעילה בקנותו קנעי: הא לא אסירא עליה. דנמון: התירא ניהא
לי דתתיב לי איסורא לא בעיתי. כלומר בנחמק היתר קבלמה
ממך ולא בנחמק איסור: ובפסוק של חולין הן (ה) מעל. אעפ"כ הכי
נמי אף זה המקבל אע"פ שסבור זה המקבל שהיתר הוא כי אכלה מעל:

מתני'

איתיביה וכו' השאילני פרתך הקנייה. פרה המונחת בפניהם: קונס
פרה שאני קניו עליך. קונס עליך פרתו זו אם אני קניתי אלא פרה זו
או שאמר עליו כל נכסיו אם יש לו פרה אלא זו: בחייו אסור. אם
נמנא שיש לו פרה אחרת או קורדוס אחר: מת או שנתנה לו במתנה
הרי זה מותר. משום דכי מת או שנתנה
לו במתנה לא פרתו ולא קרדומו ולא
נכסיו הן וקס"ד שהמדיר נתן למודר
ואפ"ה שרי ליקסיף לרנא דאסר:
שנתנה לו על ידי אחר. שנתנה
לאניש דעלמא ואח"כ נתנו זה למודר:
דיקא נמי דקני שנתנה לו. כלומר
שכן היתה קבלה בידם לקרות נתנו
במיקר אף על פי שאלו בכמהים שום
הפרש: ולענין חלבה קיימא לו אע"ג

דיהביה ניהליה במתנה אסור דהכי
פשט ליה רנא ואסיקנא דיקא נמי
דקמי כו' וככר הכש"ל ו"ל דכי
היכי דיהבנא במתנה אסור ה"ה אם
לקמו מודר ממנו דחד טעמא הוא:
יש מעילה בקנותו. האוסר דבר עליו
בקונס ונהנה ממנו מי מחייב מעילה
או לא מי אמרינן דשעשו כקרבן ומייב
עליו אסם מעילה כנהנה מן הקדשים:
תפול הנאה לחקדש למימרא בחקדש.
דלי לא דמי קונמות להקדש הוא ליה
למימר וילך הנאה לים המלח כדקמי
בכל דוכחא אלא משום דבקנותו יש
בין מעילה להקדש כיון דהקדש עסיק
תנא תפול הנאה להקדש: קונס בבר
זו הקדש. שאסרה בקונס לכל ההקדש
שהוא אסור לכל אדם: אבלה בין הוא
בין חבירו מעל. דיש מעילה בקנותו:
לפיכך יש לה פדיון. דכיון דמתקם
אכילי עלמא ההקדש חפס פדיונו:
בבר זו עלי הקדש אבלה הוא מעל.

דנהי דלא מיתקרה אלא עליה כי מתהיה איהו מנייה מעל: חבירו לא
מעל לפיכך אין לה פדיון. דכיון דחבירו לא מעל לא אלים להקדש
למחשבות פדיונה: וחב"א בין כך ובין כך לא מעל לפי שאין מעילה
בקנותו. בין בקונס כללי שאסר לכל בין בקונס פרטי: ולענין חלבה
ק"ל כר"מ דיש מעילה בקנותו דהא רב נחמן פסיק ליה לרנא
ממתנין שיש מעילה וכו' שנועט שמים בחרא (דף כז:) נמי מפיקין
דר"מ לרנא הלכך ק"ל דיש מעילה וק"ל נמי דקונס כללי יש לו פדיון
ומסתפקא לי מאן דמעל בקנותו אי מיסחרי ההוא קונס לנפר
דמעל להקדש שילא לחולין ע"י מעילה: בברי עליך ונתנה לי במתנה
מי מעל. כלומר מי מעל בנחמק ע"י מעילה כי היכי דאמר
בהקדש (ג) דנטל אבן או קורה של הקדש מעל אע"פ שלא הוציאה הכה
נמי מכיון שזכה בה שייכא מעילה שילא מרשות אסור ונכנסה לרשות
מקבל: למעול נותן הוא לא אסרה עליך. ומכאן תשובה להרמב"ם
ז"ל שכתב (בפרק) המדיר את חבירו והאכילי לוקה משום לא יחל דברו
כמו שכתבנו למעלה בפ' ואלו מותרים: למעול מקבל יבול דאמר
תירא בעינא איסורא לא בעינא. שאילו היה יודע שהוא של איסור
לא היה רוצה לזכות בה ונמנא איהו בנעוטה ואינה זכיה ואע"ג דבמנזילא
מרשות הקדש אפשר דאפי' בנעוטה מעל שאני הכה שהוא לא הוציאה
אלא חבירו הוציאה וזה לא עשה אלא שקבלה: אמר ליה מקבל מעל
לכשיצא. כלומר מהסתא אין אחד מהם מועל מהך טעמי דאמר
אלא מיהו לכשיצא מעל הכי דגבי זכיה אמרינן דזכיה בנעוטה היא
לכשיצא לא אמרינן הכי מידי דהוא אכל מוציא מעות הקדש לחולין:
ירושלמי נדר מה הככר מהו לחמם בו את ידיו ולא איפשיטא:

מתני'

עז היה הקדש דמידי בקנס שאנו אסור לכ"ע אלא לדיוהי לך אין לו פדיון דהא דאמרנו בכיש בו מעילה משום שחייב לפדוהו היינו
קונס שאסור לכל כפר הקדש. והנחמק אומרים בין כך ובין כך קאי אפילו לרישא משום דאין מעילה בשום קנותו וכוין שאמר הקדש
בלשון קנותו אין מושל:

ט א ב מ"ה מ"ה
מדרס הלכך ד פתח לאון רנב
טו"ש ע"ד מ"ה מ"ה רנב
ה:
י ג מ"ה מ"ה מ"ה
הלכך ע'
י ד מ"ה מ"ה מ"ה
יב ד מ"ה מ"ה מ"ה

פניני רש"י

אין לה פדיון. להחיות לו
שלא נאמר פדיון לאסורין:
(שנועט ככ).

תוספות

קונס פרה שיש לי שאני
הנאה לך נכסי עליך אם יש לי
פרה אלא זו. שני נדרים הוו.
ואי קאמר שאסור לו קונס פרה
שיש לי ליהנות לך
ממנו כלל שאין לו פרה אחרת
ואם יש לי חתא קונס עליך או
שאמר שאסור לו קונס פרה
קונס אם יש לו פרה אלא זו
שני נדרים הוו. כה מלכות
ונמנא שיש לו פרה אחרת
ועתה נאסרה הפרה והנכסים
עליו וכו' קונס נמי ה"ס
בפרישתי:

מת או שנתנה לו במתנה
מותרת. מת דהו לא מיקד
פרה וקורדוס שלו וכן שנתנה
לו במתנה מותרת וקס"ד
שנתנה המודר למודר ומשני
שנתנה לו על ידי אחר
לפירוש שני לדעיל נחא
דפרין נמנה לו במתנה
דאמר פרתך קאי ואע"ג
דלא אמר עליך אבל לפי
ראשון לדעיל דרייק מעליך
קשה מאי פרתך נמנה לו פרה
וקרדוס לא אמר עליך ויל
דלי פירוש ראשון גרם
שנינו לשון רביס קאי נמי
אנכסין ודחוק הוא שכלל
הספריס רס"י שיתן לשון
יחיד דמשמע קאי דוקא
אפרה וקורדוס לכ"י בפריש
שני וא"ת אכתי היא גופה
תקשה לך אמאי לא תנא
קונס משום נכסים הלא
מדיד קשנה נמי מנכסים ויל
מ"ם לא נתן לאשמועינן
לאשירותא נחת וקורדוס
שהיה רוצה לישאל ממנו היה
עיקר הנדר וגם בכלל נכסים
הם וימסרם נמי בנדר נכסים:
הוא מעל וחבירו לא מעל
לפיכך אין לו פדיון וחב"א
בין כך ובין כך לא מעל.
פירוש חכמים לא קאי לרישא
אלא קאי לסיפא דבעי למימר
בין הוא ובין חבירו לא מעל
וקשה לישאל רבין כך ובין
כך משמע דקאי לכולה מלתא
דר"מ ועוד משמע דאפילו
ל"מ דיש בו מעילה בכל
מקום אין לו פדיון וקשה
בפרק האשה רבה ויבמות
(ס) משמע האי יש בו מעילה
משום דבריו לפדוהו אלא
משמע דיש בו פרה בקנותו
וע"כ בירושא קאמר ככר זה
הקדש מעל מאי קמשמע לן
פשיטא דהקדש נגזר יש בו
פדיון ומעילה לכ"י: פריש
דרישא מעל מרשות שמוס
בין קונס בלשון הקדש
שאמר הככר לכל כפר הקדש
ולכך יש בו מעילה כיון
שאסר לכל כהקדש נגזר ככר

עז היה הקדש דמידי בקנס שאנו אסור לכ"ע אלא לדיוהי לך אין לו פדיון דהא דאמרנו בכיש בו מעילה משום שחייב לפדוהו היינו
קונס שאסור לכל כפר הקדש. והנחמק אומרים בין כך ובין כך קאי אפילו לרישא משום דאין מעילה בשום קנותו וכוין שאמר הקדש
בלשון קנותו אין מושל:

קושיות פשוטות

דף לה.

גמ', איתביה א"ל השאילני פרתך

קשיא:

קשה, מה היא קושיית הגמ', הא רבא פירש טעמו לעיל (לד:), שבודאי דעתו לאסור מתנה דאל"כ מה בא נדרו לאסור, והרי הכרח זה שייך רק לגבי ככר, אבל גבי בהמה אין הכרח, די"ל שנדרו בא לאסור שאלה. [וכבר הקשה כן הגרעק"א בגליון הש"ס].

תירוץ:

הפותר יוסף (ד"ה איתביה) תירץ, שהטעם שאמר רבא לא קאי למסקנא, שהרי הגמ' לעיל דחה סברת רבא, די"ל שנדרו בא לאסור לאכול אצלו אם יזמינו, ואעפ"כ לא חזר רבא מדעתו, וע"כ צ"ל שיש לרבא טעם אחר, ולכן הגמ' בסוגיין מקשה שפיר מבהמה. [וע"ע בשלמי נדרים (ד"ה ועיין) שתירץ באופן אחר].

גמ', יש מעילה בקונמות

קשיא:

קשה, היאך שייך מעילה בקונמות, הא קונמות לא נתקדשו לשמים, שאין משתמשים בהם במקדש, לא לצורך קרבנות ולא לצורך בדק הבית וכדומה.

תירוץ:

בקובץ שיעורים (ח"ב סי' יח אות ג), שמצינו ענין קדושה אף בדברים שאינם בגדר 'קדשי ה', 'שמ"מ חלה בהן איזו קדושה, וממילא יש בהן דיני קדושה, וכמו שמצינו בקדשים קלים, דלא הוו בגדר קדשי ה', ומ"מ יש בהם קדושה. [והאריכו בזה עוד אחרונים, עי' בחי' ר' שמואל (סי' טו), ובאבי עזרי (הל' נדרים פ"א ה"א)].

גמ', יש מעילה בקונמות

קשיא:

יש לעיין, למי משלם קרן וחומש, כדין מעילה שצריך לשלם קרן וחומש, הא קונמות לא שייכי לרשות הקדש כמו הקדש גמור דשייך לרשות הקדש.

תירוץ:

החזו"א (אהע"ז סי' קלו דף לה.) ביאר, שצריך להפריש קרן וחומש ולקובע עליהם איסור הנאת קונמות. [והאריכו בזה עוד אחרונים, עי' בזכר יצחק (ח"ב סי' מב), בחי' ר' שמואל (סי' טו), ובאבי עזרי (הל' נדרים פ"א ה"ח)].

ר"ן (ד"ה וחכמים אומרים), ומסתפקא לי מאן דמעל בקונמות אי מישתרי ההוא קונם

קשיא:

יש לעיין, מה הוא יסוד ספיקת הר"ן בזה, ומה הוא הצד שלא יוצא קונם לחולין על ידי מעילה כמו בהקדש.

תירוץ:

הקרן אורה (ד"ה והר"ן) ביאר, דספיקת הר"ן היא רק לגבי קונם פרטי, שלגבי קונם כללי פשיטא ליה להר"ן שאם מעל יוצא לחולין, דומיא דהקדש, אך לגבי קונם פרטי מספקא ליה, שי"ל שכמו שקונם פרטי יש בו רק קדושה קלושה ולכן אין לו פדיון, אפשר דה"ה שאינו יוצא לחולין ע"י מעילה, או אפשר שיש לחלק בין פדיון לבין יציאה לחולין ע"י מעילה. [וע"ע במנחת חינוך (מצוה קכז אות יד) שביאר באופן אחר].

גמ', כברי עליך ונתנה לו במתנה מי מעל

קשיא:

קשה, למה יש כאן מעילה כלל, הא כפשוטו לא נהנה מן הככר, אלא שמקבלה במתנה, ודומה למוציא חפץ מרשות הקדש, שמעל אף אם לא נהנה [עי' בתוס' (מעילה יח.)], וא"כ קשה, שאם נימא שקונם אינו יוצא לחולין ע"י מעילה, [עי' בר"ן (ד"ה וחכ"א)], למה מעל, הא לא יצא הככר מרשות הקדש.

תירוץ:

הקהילות יעקב (סי' כה) תירץ, דע"כ צ"ל דאיירי באופן שנהנה בפועל מן הככר, ולא רק שמקבלו במתנה. וכ"כ החזו"א. [וע"ע באחיעזר (ח"ב סי' יח) שהאריך לבאר באופן אחר, דבאמת איירי באופן דלא נהנה מן הככר, אך גבי קונמות שייך מעילה אפילו אם לא יצא מרשות הקדש לחולין, עיי"ש].

דף לה:

משנה, מלמד הוא את בניו ואת בנותיו מקרא

קושיא:

קשה, למה מותר לעשות כן, הלא על ידי זה הוא מצילו מלשלם שכר למלמד כדי ללמד את בניו.

תירוץ:

התוס' (ד"ה אבל) תירצו, 'דמ"מ לא היה המודר חייב ליתן שכר למלמד לבניו', ונמצא שאינו מצילו מחוב שהוא מחוייב לשלם. [אולם עי' ברש"ש (ד"ה מלמד) שתמה על התוס', הא מצינו שיש חיוב על האב לשלם שכר למלמד כדי ללמד את בניו, ולכן תירץ הרש"ש באופן אחר, עיי"ש].

גמ', חני כהני שלוחי דידן חוו או שלוחי דשמיא

קושיא:

קשה, מה היא ספיקת הגמ', הא לכאורה יש להביא ראיה פשוטה שבודאי אינם שלוחי דידן, דהא ידוע שאף נכרים מביאים נדרים ונדבות, [עי' בגמ' חולין (יג:)], והרי נכרי אינו יכול למנות שליח, [כמבואר בגמ' קידושין (מא:)].

תירוץ:

הפנים מאירות (שו"ת, ח"ב סי' קיט) תירץ, שאין הכי נמי, הדבר פשוט שכהנים אינם שלוחים לנכרים, ובנכרי שמביא קרבן בודאי הכהנים הם שלוחי דשמיא, אך מספקא להו להש"ס אולי זהו דוקא בנכרי, אבל בישראל המביא קרבן אולי הכהנים הם שלוחי דידן ולא שלוחי דשמיא. [וע"ע בבית מאיר (ד"ה איבעיא להו), ובמנחת ברוך (סי' ח) שתירצו בדרכים אחרים].

גמ', אי אמרת דשלוחי דידן חוו הא מהני ליה ואסור

קושיא:

קשה, למה תלוי איסור הנאה בדין שליחות, הלא אף אם נימא שכהני שלוחי דשמיא הוו, מ"מ הרי הכהן קיים דברי המודר להביא קרבנו, ויש בזה הנאה למודר במה שקיים את בקשתו.

תירוץ:

המנחת שלמה (ד"ה איבעיא להו) תירץ, דאיירי באופן שהמודר לא ביקש מן הכהן המדיר להקריב קרבנו, אלא הביא קרבנו סתם, וכל כהן יוכל להקריבו, ואמנם לפי הצד דכהני שלוחי דידן, המקריב צריך דין שליחות כדי לקיים חובתו ע"י הקרבת הכהן, וא"כ המודר נהנה ממעשה המדיר, אבל לפי הצד דכהני שלוחי דשמיא, לפי"ז צ"ל שהמקריב א"צ דין שליחות כדי לקיים חובתו, אלא נפטר ממילא כשהוקרב קרבנו.

גמ', אלא מעתה זאת תורת היולדת

קושיא:

קשה, למה מקשה הגמ' דוקא מקרבן יולדת, הלא מצינו לשון 'תורת' בכל הקרבנות, כגון גבי עולה דכתיב (ויקרא ו, ב) זאת תורת העולה, וכן גבי חטאת דכתיב (ויקרא ו, יח) זאת תורת החטאת, וכן גבי אשם דכתיב (ויקרא ז, א) זאת תורת האשם.

תירוץ:

בספר דבר יעקב (אות יב) תירץ, שבכל הקרבנות לא שייך לדרוש לשון 'תורת' לרבות קטנים, משום שתיבת 'תורת' קאי על הקרבן, ולא על האדם המביא את הקרבן, ודוקא בזב ויולדת שייך לדרוש לשון 'תורת' לרבות קטנים, שבהם תיבת 'תורת' קאי על האדם המביא הקרבן, כדכתיב זאת תורת הזב, זאת תורת היולדת.

ר"ן (ד"ה ההיא), בשלמא בקטן לאבוה קא מזהר

קושיא:

קשה, דמשמע מלשון הר"ן שהאב חייב להביא קרבן זיבה על בנו הקטן, וזה קשה, דהיכן מצינו שיש חובה על האב להביא קרבן בשביל בנו הקטן.

תירוץ:

במרומי שדה (ד"ה הכל צריכין דעת) תירץ, שמצינו שחייב האב לשמוח בנו הקטן ברגל, כדכתיב 'ושמחת בחגך אתה ובנך', ומדאורייתא שמחת הרגל היינו באכילת קדשים, [עי' בקידושין (לד:)], וא"כ מי שבנו הקטן זב חייב להביא קרבן בשבילו בנו, כדי להתירו לאכול בקדשים כדי לשמוח ברגל. [אולם עי' בשיטמ"ק (ד"ה אלא ע"כ) שנקט שאין חיוב על האב להביא קרבן בשביל בנו הקטן, אלא שיוכל לעשות כן אם ירצה].

דף לה

תוכן

- א. מחלוקת יסודית בענין מעילה בקונמות
- ב. ביאור החילוק בין קונם כללי לבין קונם פרטי
- ג. מדוע מותר למדיר ללמד תורה למודר
- ד. בענין כהני שלוחי דידן, ובקושיית הר"ן

(א) מחלוקת יסודית בענין מעילה בקונמות

- א. **סוגיית הגמ'**: הגמ' מביאה בשם רבא להסתפק, אם יש מעילה בקונמות או לא, ולבסוף מביאה הגמ', שיש בזה פלוגתא תנאים, שיש אומרים יש מעילה בקונמות ויש אומרים אין מעילה בקונמות. ולדינא, כתב הר"ן (ד"ה וחכ"א), דקיי"ל כשיטת האומרים יש מעילה בקונמות. ומצינו בראשונים מחלוקת גדולה בעיקר גדר הדין דיש מעילה בקונמות, כמו שיתבאר.
- ב. **תפול הנאה להקדש**: הגמ' מביאה ראייה דיש מעילה בקונמות מדקתני במשנה 'תפול הנאה להקדש'. ובר"ן (ד"ה תפול) ביאר, דלכך נקטה המשנה דוקא להקדש, משום דקונם דומה להקדש, דאל"כ הו"ל למימר יוליק הנאה לים המלך. ודייקו האחרונים מלשון הר"ן, שמדינא יכול לזרוק הנאה לים המלך, אלא דמתני' נקטה הקדש משום דקונם דומה להקדש. אולם ברא"ש (ד"ה למימרא) מבואר שצריך ליתן הנאה להקדש, דקונם ממון הקדש הוא.
- ג. **מחלוקת יסודית**: בקובץ הערות (סי' נד אות יד) כתב, דמבואר מזה שיש מחלוקת יסודית בין הר"ן והרא"ש בעיקר הדין דמעילה בקונמות, שהר"ן נקט שאע"פ שיש בקונם איזו קדושה, דומה להקדש, מ"מ קונם אינו ממון הקדש כמו הקדש גמור, אולם הרא"ש נקט שלמ"ד יש מעילה בקונמות קונם הוא ממון הקדש ממש, כמו בהקדש גמור. [ועי' בקהילות יעקב (סי' כה) שביאר עפ"י ספיקת הר"ן (שם) לגבי מעל אם יצא לחולין או לא, עיי"ש].
- ד. **קרן וחומש**: מצינו עוד מחלוקת הראשונים בענין מעילה בקונמות. הר"ן (ד"ה יש מעילה) כתב, דנפק"מ בדין יש מעילה בקונמות היא, שצריך להביא אשם מעילה. ובחזו"א (סי' קלו אות א) דייק מדבריו, דאף למ"ד יש מעילה בקונמות א"צ לשלם קרן וחומש כמו במעל בהקדש גמור, וצריך רק להביא קרבן. אולם מדברי התוס' לעיל (לד: ד"ה היתה) מבואר שנקטו, דלמ"ד יש מעילה בקונמות צריך לשלם קרן וחומש.
- ה. **תלוי במחלוקת הנ"ל**: הברכת אברהם (עמ' לט) ביאר, שמחלוקת זו תליא במחלוקת יסודית הנ"ל בעיקר גדר מעילה בקונמות. הר"ן אזיל לשיטתו, דס"ל דלכו"ע קונם אינו ממון הקדש, ולכן ס"ל דא"צ לשלם קרן וחומש, משום שסיבת חובה זו היא דגזל ממון הקדש, והרי בקונמות אינו גזל ממון הקדש. אולם התוס' נקטו כדעת הרא"ש, דמ"ד יש מעילה בקונמות סובר דקונם ממון הקדש הוא, ולכן נקטו התוס', דמי שמעל בקונם צריך לשלם קרן וחומש.

(ב) ביאור החילוק בין קונם כללי לבין קונם פרטי

- א. **סוגיית הגמ'**: הגמ' מביאה מברייטא, שנחלקו ר' מאיר וחכמים אם יש מעילה בקונמות או לא. ואמנם מבואר בברייטא, שיש חילוק בין קונם כללי לקונם פרטי, דגבי קונם כללי [שאסר דבר מסויים על כל העולם] יש לה פדיון, אבל גבי קונם פרטי [שאסר דבר מסויים על עצמו בלבד ולא על שאר העולם], אין לה פדיון. וצ"ב, מהו הסברא לחלק בזה בין קונם כללי לבין קונם פרטי. ומצינו בראשונים ב' מהלכים בזה, כמו שיתבאר.
- ב. **מהלך א', הר"ן**: הר"ן (ד"ה לפיכך, ד"ה חבירו) ביאר החילוק בין קונם כללי לבין קונם פרטי, דגבי קונם כללי, שנאסר על כל העולם, הרי הוא דומה להקדש, ולכן שייך בו פדיון, משא"כ בקונם פרטי, שלא נאסר על כל העולם כמו הקדש, 'לא אלים כהקדש למתפס פדיונה'. וכעין זה כתב הרא"ש (ד"ה אין לה פדיון). ומבואר שנקטו, שגם קונם פרטי יש בו קדושה כמו הקדש, אלא דלא אלים קדושתה כל כך כדי לפדותה.
- ג. **מהלך ב', רש"י בשבועות**: אולם רש"י במסכת שבועות (כב. ד"ה אין לה) ביאר החילוק באופן אחר, שיש חילוק יסודי בין קונם כללי לבין קונם פרטי, שקונם כללי יש בה קדושה, כיון שנאסר על כל העולם כמו הקדש, משא"כ קונם פרטי, דלא נאסר על כל העולם, אין בה קדושה כלל, ולפיכך א"א לפדותה. וכן כתבו הר"י מגא"ש (שבועות שם) והמאירי (שבועות שם). אך כמובן לפי"ז צ"ב, היאך שייך מעילה בקונם פרטי, הלא אין בה קדושה כלל.
- ד. **ר' שמואל**: בחי' ר' שמואל (סי' טו) ביאר באופן חדש, שבאמת מעילה בקונמות אינה מעילה ממש כמו בהקדש, אלא הוא דין בידי נדרים, שמי שנדר לאסור איזה דבר כמו הקדש, הרי נכלל בזה שצריך לנהוג בו הנהגת הקדש, ולכן אם מעל צריך להביא קרבן, כיון שכך היא הנהגת הקדש. אבל אי"ז מחמת דיני מעילה, אלא מחמת דיני נדרים, שחייב לנהוג כמו שנוהגים בהקדש. ולכן מובן שיש מעילה אף בקונם פרטי, אע"פ שאין בה קדושה כלל.
- ה. **עפ"י מיושב קושיית המשל"מ**: עפ"י יסודו הנ"ל תירץ ר' שמואל קושיית המשל"מ (הל' מעילה פ"ד ה"ט) על הרמב"ם, שכתב המשל"מ, שלפי מה דקיי"ל יש מעילה בקונמות, א"כ לכא"ו יש בקונמות שני לאוין נפרדים, א', איסור נדר, ב', איסור מעילה, ותמה, למה לא הזכיר הרמב"ם דבר זה. ותירץ ר' שמואל, שלדבריו אתי שפיר, דהא דיש מעילה בקונמות, אי"ז מדיני מעילה, אלא מדיני נדר, ומי שמעל אינו עובר באיסור מעילה, אלא באיסור נדר.

ג) מדוע מותר למדיר ללמד תורה למודר

- א. **משנה:** מובא במשנה, שמי שמדיר הנאה מחבירו, המדיר מותר ללמד למודר מדרש הלכות ואגדות. ובגמ' לקמן (לו:): מבארת הטעם דלא נחשב הנאה במה שמצילו מזה שהיה צריך לשלם שכר למלמד, עיי"ש. אמנם אכתי צ"ב, למה לא נחשב הנאה מחמת לימוד התורה גופא. והר"ן (ד"ה מלמדו) ביאר הטעם, משום דמצות לאו ליהנות ניתנו. אולם יש חולקים ע"ז וסוברים דגבי לימוד התורה א"א לומר מצות לאו ליהנות ניתנו, כמו שיתבאר.
- ב. **סברת הט"ז:** הט"ז (יו"ד סי' רכא ס"ק מג) השיג על הר"ן, וכתב, דגבי לימוד התורה לא שייך הכלל של מצות לאו ליהנות ניתנו, משום דכלל זה שייך רק לגבי ההנאה מעצם קיום המצוה, אבל באופן שיש הנאת הגוף מלבד קיום המצוה, לא אמרי' מצות לאו ליהנות ניתנו, וכמ"ש הר"ן עצמו לעיל (טו:), וא"כ גבי לימוד התורה, שמלבד קיום המצוה גם נהנה השכל מלימוד ופולפול התורה, א"א לומר מצות לאו ליהנות ניתנו.
- ג. **סברת רבינו אברהם מן ההר:** עוד ציינו האחרונים לשיטתו המפורסמת של רבינו אברהם מן ההר (לקמן מח.), שכתב דגבי לימוד התורה לא שייך לומר מצות לאו ליהנות ניתנו, משום שעיקר מצות לימוד התורה הוא להתענג בדברי תורה, כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובמצוה כזו שעיקרו של המצוה הוא ליהנות, בודאי א"א לומר דלאו ליהנות ניתנו. וכן ידועים דברי האגלי טל בהקדמתו, שכתב כעין דברי ר' אברהם מן ההר.
- ד. **ביאורו של הט"ז:** מחמת קושיא הנ"ל, כתב הט"ז טעם אחר לבאר למה מותר למדיר ללמד תורה למודר, ולא נחשב הנאה מעצם לימוד התורה. וביאר הט"ז, דהנה מלבד מצותו של המודר ללמוד תורה, הרי גם יש מצוה מצד המדיר ללמד תורה לאחרים, כדכתיב ללמוד וללמד, ולכן כשהמדיר מלמד תורה למודר לא נחשב הנאה למודר, מפני שעיקר כוונתו של המדיר בזה היא לקיים מצוה עצמו, ולא לסייע למודר לקיים מצוה שלו.
- ה. **עוד מהלך:** עוד ביאר בזה מצינו ברשב"א לקמן (לד.), שכשנדר זה לאסור לחבירו ליהנות ממנו, אומדים דעתו שמסתמא לא נתכוין לדבר שהוא מצוה, שבדאי לא נתכוין למנוע לחבירו מלקיים מצוה, ולכן אין איסור ללמוד תורה, אע"פ שנחשב הנאה, משום שהנאה כזו לא נכלל בנדרו. וכן כתב השער המלך (הל' שופר פ"א ה"ג).

ד) בענין כהני שלוחי דידן, ובקושיית הר"ן

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מביאה שאלה מפורסמת, 'הני כהני שלוחי דידן הוו או שלוחי דשמיא'. ובר"ן (ד"ה איבעיא) העיר, שמצינו נידון זה גם בגמ' קידושין (כג:), והגמ' שם מסיק, דע"כ צ"ל שאינם שלוחי דידן, משום שיש כלל בדיני שליחות, 'מי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ואינהו עבדי'. והר"ן תירץ, דאין הכי נמי, כן היא מסקנת הגמ', אך הגמ' בסוגיין רצה להוכיח כן ממשנה או ברייתא. וכ"כ התוס' (ד"ה איבעיא).
- ב. **תירוצם של התוס' בקידושין:** אולם ידועים דברי התוס' במסכת קידושין (שם) שהקשו גם כן כקושיית הר"ן, ותירצו באופן אחר, דאע"פ דהגמ' בקידושין מסיק דכהנים הם שלוחי דשמיא, מ"מ מסתפקת הגמ' בנדרים שמא הם גם שלוחי דידן. ותמהו האחרונים על התוס', הלא הגמ' בקידושין מוכיח שא"א לומר שהם שלוחי דידן, 'דמי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ואינהו עבדי'. ור' אלחנן ביאר בזה ביאור נפלא ויסודי, כמו שיתבאר.
- ג. **ביאורו של ר' אלחנן:** בקובץ הערות (סי' עו אות יז) ביאר ר' אלחנן, בהקדם יסוד גדול בדיני שליחות, שיש ב' מיני שליחות: א. השליח עושה איזו מעשה, והתורה חידשה שמעשה זו מיוחסת למשלח, ונחשב כאילו עשאה. ב. המשלח מסר לשליח את עצם כחו להחיל איזו חלות, כגון במי שממנה שליח לקדש לו אשה, שהמשלח מסר לשליח את עצם כחו להחיל חלות קידושין על אשה.
- ד. **'מי איכא מידי':** וביאר ר' אלחנן, שסברת הגמ' בקידושין 'מי איכא מידי דאנן לא מצינן למיעבד ואינהו עבדי' שייכא רק לגבי המין השני של שליחות, שבזה מובן שפיר שהמשלח יכול למסור לשליח רק כח שיש לו בעצמו, אבל לא כח שאין לו בעצמו, אבל סברא זו אינה שייכא לגבי המין הראשון של שליחות, שמעשה של השליח מיוחסת אל המשלח, שבזה אין נפק"מ אם המשלח יכול לעשות המעשה בעצמו או לא.
- ה. **עפ"י מיושב:** עפ"י כל הנ"ל ביאר ר' אלחנן, שהגמ' בקידושין והגמ' בנדרים מסתפקים בב' נידונים נפרדים. הגמ' בקידושין מסתפקת אם שייך בכהנים המין ה' של שליחות, שהבעלים מסרו לכהן את עצם כחם להחיל שם קרבן על בהמתו, וע"ז מסיק הגמ', דזה א"א כיון שהבעלים עצמם אינם יכולים לעבוד במקדש. אולם הגמ' בנדרים מסתפקת אם שייך בכהנים המין הא' של שליחות, שעבודת הכהנים מתייחסת אל הבעלים ודו"ק.

בענין מעשר כספים לשכר לימוד

המשנה מביאה כאן מביאה כמה דברים שמותר לקבל ממי שנאסר בנדר לקבל הנאה ממנו, ונכלל בזה ש"מלמדו מדרש הלכות ואגדות אבל לא ילמדנו מקרא אבל מלמד הוא את בניו ואת בנותיו מקרא. והר"ן ביאר שמותר ללמדו משום שמצות לאו ליהנות ניתנו אבל מקרא אסור משום דאיירי במקום שנטלין שכר על לימוד זה. ולכאור' מבואר מזה, שאם נטלין שכר כל הלימוד אסור להנותו בזה. וא"כ צ"ע, אמאי מותר ללמד בנו, הא לכמה ראשונים חייב אדם לשכור מלמד כדי ללמד את בנו תורה. ועי' ברש"ש שביאר, משום "שאינו מגיע לידו כלום רק שמצילו מהשכר הו"ל כמו מוחל את חובו דשרי".

בענין החוב לשכר מלמד ללמד את בניו, עיקר שיטה זו היא דעת הרמב"ם (הל' ת"ת פ"א ה"ג) וז"ל, "חייב לשכור מלמד לבנו ללמדו". וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סי' רמה סעי' ד), והרמ"א הוסיף, "וכיפינן ליה לשכור לבנו מלמד ואם אינו בעיר ויש לו נכסים אם אפשר לאודועי ליה מודיעין ליה ואם לאו יורדים לנכסיו ושוכרים מלמד לבנו". וכיון שכן, אסור להשתמש במעשר כספים כדי לשכור מלמד לבנו, שהרי אסור להשתמש במעשר כספים לדבר שבחובה כמבואר ברמ"א (יו"ד סי' רמט סעי' א), ועיי"ש בש"ך וט"ז. וכן פסק החפץ חיים בספרו אהבת חסד (פרק יט) והערוה"ש (יו"ד סי' רמט סעי' י) וז"ל, "שכר לימוד שמשלם בעד בניו הקטנים אינה בכלל צדקה ממעשר והיא מצוה בפ"ע והרי היא כשאר מצות שאין ביכולת לעשות ממעות מעשר".

אכן יש פוסקים שחולקים על זה באופנים מסויימים. עי' בשו"ת פרי יצחק (ח"ב סי' כז) שבמצב דחוף מותר לשלם בעד בניו ללמדם משנה וגמרא כיון שאין בזה חובה גמורה, וז"ל שם, "נראה דמכל שכן דמותר לתת ממעות מעשר לשכר לימוד לבנו בן ט"ו שנים דהא אינו מחויב ללמדו בשכר אלא תורה שבכתב ואינו חייב ללמדו בשכר משנה וגמרא". וכן נפסק בשבט הלוי (ח"ה סי' קלג אות ב) וז"ל "הדברים נוטים שלא ישלם זה מכספי צדקה עכ"פ בלא דחיקא ביה שעתא וכן מצאתי מבואר להדיא בתשובת באר שבע". ועל דרך זה התיר המנחת יצחק (ח"י סי' פה) לשלם בעבור בנותיו במעשר כספים כיון שאינו דבר שבחובה וז"ל "חייב זה [לימוד בנותיו] לא הוזכר ואדרבא ביו"ד (סי' רנא סעי' ג) משמע שהוא רק כצדקה וא"כ לכאורה שפיר יוכל לשלם ממעות מעשר שכר לימוד בנותיו".

וידועים דברי האג"מ (יו"ד ח"ב סי' קיג) שכל דברי הפוסקים הנ"ל לא שייכים למעשה בארצות הברית כיון שיש חוק המדינה שחייב אדם לשלוח בניו ובנותיו לבית הספר, ממילא נחשב הכל כדבר שבחובה ואין להשתמש לזה במעשר כספים, וז"ל "במדינתנו כאן שמחייבין מדינתא דמלכותא ללמדם בבתי ספר שלהם ובחסידי השי"ת על ישראל איכא הרשות ללמדם בבתי ספר שתחת הנהלת ישראל כשרים ויראי ה' שנמצא שאם לא יתן בתו ללמוד בבית ספר כשר כהא דבית יעקב וכדומה להתחנך שם בדרך התורה והאמונה ושמירת המצוות הרי יהיה מוכרח ליתן אותה לבית ספר של המדינה שהוא ח"ו ללא תורה וללא אמונה שזה מחוייב גם לראות שתהיה בתו כשרה להאמין בה' ובותרתו ולקיים כל מצותיו אף בהוצאת ממון וממילא הוא דבר שבחובה". ואי"ה נמשך בסוגיא זו בדף הבא.

דף לה בענין מעילה בקונמות

תמצית הסוגיא:

בגמ' מבואר דנסתפקו אי יש מעילה בקונמות, והוכיחו מדתנן 'מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש' והגמ' מדייק 'למימרא כי הקדש מה הקדש יש בו מעילה אף קונמות יש בהן מעילה'. ופי' הר"ן מי אמרינן עשאו כקרבן וחייב עליו אשם מעילה כנהנה מן הקדשים, עכ"ל. ומבואר מזה דע"י דיני נדרים נעשה מעילה בהקדש להתחייב באשם מעילות.

והסוגיא סתום וחתום איך שייך מעילה בקודש לגבי נדרים, דהוי איסור בעלמא של לא יחל דברו, ומה ענין זה לנהנה מן הקדשים, ויש בעיקר ב' דרכים באחרונים דבאחיעזר כתב דענין מעילה בקונמות היינו דרכיב על הנדר איסור קדש, והוי כדבר נפרד ממנו, וכאיזה דין נוסף שיש בו דין קדשים, וכתב דלכן מסתבר דהנודר מקרקע אע"ג דאיסור ליהנות ממנו כשאר נדר, אבל לא ינהוג בו מעילה כיון דאין מעילה בקרקעות, וכן משמע בקובץ הערות.

אמנם בחי' ר' שמואל חלק על הנ"ל והביא דברי רש"י והר"י מגא"ש בשבועות דף כב. בהא דקונמות אין להן פדיון כתב רש"י "דאין פדיון באיסורים", וכעין זה כתב הר"י מגא"ש דהוי איסורא בעלמא. והוכיח מזה דליכא שום הוספת דין קדשים על הנדר, ורק עיקר גופו של איסור נדר יכול להיות איסור הקדש, דהיינו כמו דביד האדם להשים דברים המותרים כדברים אסורין, כמו"כ יכול לאוסרו באיסורי הקדש, וע"ז גופו יחול לאו דבל יחל, וע"כ שפיר כתבו הראשונים דאע"ג דיש מעילה וחייב אשם מעילות אבל כל זה מצד האיסור נדר ולכן ל"ש בו פדיון. ולפי"ז כתב לחלוק על האחיעזר וגם במחובר יהא דין מעילה כיון דשייך בו איסור נדר וכל דין המעילה הוא כדיני הנדר. ויתבאר להלן דכך פי' החזו"א [וכן פי' באבי עזרי ע"ש בפ"א הי"ח].

ועיין במל"מ הל' מעילה פ"ד ה"ט שנסתפק אי המועל בקונמות חייב מלקות שנים אחד מצד בל יחל, וב' מצד לאו דמועל בהקדש, וכתב ר' שמואל דזה תלוי בהנ"ל דלפי דבריו אינו מענינא לחייבו שתים דאיסור הקדש היא היא גוף האיסור דנדרים של בל יחל, משא"כ להאחיעזר יתחייב שתי מלקויות א' על בל יחל דברו, ב' על איסור מעילה בהקדש.

תמצית מראי מקומות

א. ר"ן ד"ה יש מעילה בקונמות.

ביאר דהגמ' דן באוסר דבר עליו בקונם ונהנה ממנו, מי מחייב במעילה דאמרינן דעשאו 'כקרבן' וחייב עליו אשם מעילה כנהנה מן הקדשים או לא.

ב. ר"ן ד"ה תפול.

כתב דהו"ל למימר יוליך הנאה לים המלח כמו בכל דוכתי, וע"כ דיש מעילה בקונמות וכיון דבהקדש כעסיק 'תנא תפול הנאה להקדש', ומשמע דהתנא נקט הקדש משום דמדבר על הקדש, ואה"נ מן הדין הוא יכול להוליכו לים המלח וזה דלא כהרא"ש. ואכתי צ"ב איזה ענין הקדש יש כאן כדי למעול בו.

ג. רא"ש ד"ה למימרא.

כתב דהגמ' מוכיח מדתני תפול הנאה להקדש אלמא 'הרי הוא הקדש' ולכן יש בה מעילה, ומשמע דלא כהר"ן דהוי מענינא של הקדש, אלא דהוי ממש הקדש.

ד. רא"ש דף לג. ד"ה תפול.

וכן לעיל במתני' כתב הא דתפול הנאה להקדש דכל הנאה הבאה לידו ממנו 'הקדש הוא'.

והוכחו מזה האחרונים דלהרא"ש יש ממש זכות ממון להקדש. והוא תמוה דהא אכתי הותר הככר לכל שאר העולם. ולכן נקטו דלהר"ן ורוב ראשונים אין כאן 'זכות

להקדש', ואז חל עלינו חובת ביאור הענין, ויתבאר דנאמר ב' דרכים.

ה. קובץ הערות ס' נ"ד אות י"ד.

העיר שנחלקו הרא"ש והר"ן אי הוי הקדש ממש או לא [וכן החזו"א להלן].

ו. משנה למלך הל' מעילה פ"ד ה"ט.

העיר דנהנה מהקונם, מן הדין שיהא לוקה שתיים א' משום לא יחל דברו, ב' משום איסור דמעילה, ונתקשה דלא מצינו מי שיאמר שילקה שתיים. [אמנם דבריו תלוי בחקירה אי מעילה בקונמות הוא דין נוסף על הנדר, או דזהו גדר של איסור הנאה, כמו שיתבאר דנחלקו בזה האחיעזר ור' שמואל].

ז. אחיעזר ח"ב ס' י"ח.

הביא מי שאומר דהא דנודר מן המעין אסור לטבול בו בימות החמה משום דנהנה בו היינו משום מעילה בקונמות, ותמה עליו הא אין מעילה במחובר.

ח. חידושי ר' שמואל נדרים ס' ט"ו.

כתב דהאחיעזר הבין דיש ב' איסורים על הככר א' מצד הנדר ב' מצד מעילה בקודש שבו. אבל י"ל דליכא שני דברים, אלא גדר האיסור של הנדר הוא כהקדש דמחייבו במעילה.

והביא רש"י בשבועות דף כב. דא"א לפדות קונם פרטי [דהיינו שאסרו על עצמו לבד] 'דאין פדיון באיסורים' וצ"ב הא דן לגבי המעילה שהוא מצד הקודש שבו ואין זה איסורים אלא קודש, וע"כ דהבין דעצם איסור הנדר יש בו דיני קודש.

ועפ"י כל זה כתב לחלוק על האחיעזר, דבאמת יש מעילה בקונמות במחובר לקרקע, דאין כאן קודש דיש בו דיני מעילה בקודש, אלא דעצם האיסור בל יחל הוגדר כמעילה, וא"כ כיון דפשיטא דיש בל יחל דברו על קרקע אז ה"ה דיש בו מעילה בקונמות. וע"ש בדבריו הנפלאים.

ועוד כתב דלפי"ז מיושב הערת המל"מ, דאם יהנה מן הקונם אינו לוקה שתים משום בל יחל דברו ומשום מעילה, דהכל רק איסור אחת של בל יחל דברו עם גדר של מעילה בהקדש.

ט. חזו"א אה"ע סי' קל"ו דף לה.

כתב בדבריו הקצרים כר' שמואל די"ל 'דלאו הקדש ממש הוא, אלא איסור הנדר לענין מעילה כאיסור הקדש' ועפ"י"ז כתב דיהא מעילה בקונמות בקרקע ע"ש.

י. חידושי ר' שמואל שם אות ו'.

הוסיף נ"מ נפלאה, דקי"ל דכל המעילות מצטרפין זה לזה לשיעור פרוטה, וא"כ אם ימעול בהקדש גמור חצי פרוטה ובקונמות חצי פרוטה מהו, ולהאחיעזר אפשר שימעול, אבל לדבריו דהוי שני עניני מעילה דשם הוא מעילה ממש בהקדש, וכאן הוא גדר בהאיסור נדר שפיר לא יצטרפו.

יא. ר"ן ד"ה וחכ"א וכו'.

כתב דקי"ל דיש מעילה בקונמות, אמנם נסתפק אי הוי

כשאר מעילות בקדשים דע"י שמעל יוצא הדבר לחולין, ולכן כתב הר"ן 'ומסתפקא לי מאן דמעל בקונמות אי משתרי ההוא קונם לבתר דמעיל כהקדש שיוצא לחולין ע"י מעילה'.

יב. קהלות יעקב נדרים סי' כ"ג.

כתב די"ל דתלוי בדיון דלעל [בין האחיעזר ור' שמואל], דאי כל האיסור הוא בגדר הקדש אז כשיוצא לחולין יהא מותר, אבל אי יש בה שני דברים נפרדים א' איסור הנדר, ב' איסור קודש, אז לא יהא מותר הנדר מחמת הפקעת דין הקודש ודו"ק, [ותלה זה גופא בנידון אחרת אי רק כשהזכיר לשון קרבן אז יש בו מעילה ע"ש].

יג. מנחת חינוך מצוה קכ"ז.

הביא כמה ספיקות מהמל"מ ושל עצמו, והוא תלוי בעומק ענין מעילה בקונמות, והרבה מן הנידונים תלוי בדיון דלעיל.

א. המל"מ דן האם דוקא באוסר הנאה כעין הקדש יש מעילה בקונמות, או גם באוסר אכילה. ב. וכן האם דוקא במתפיס בקרבן דאז יש בו דין הקדש או גם בנדר סתם. ג. ועוד דן האם דין מעילה הוא רק באוסר פירות עצמו דיכול להקדישם, אבל האוסר פירות חבירו אפשר אין בו דין הקדש דמעילה בקונמות. ד. עוד מסתפק דאפשר דוקא באוסר דבר מסויים יש בו מעילה, אבל באוסר הנאה ליכא מעילה. ה. והמנ"ח נסתפק במתפיס בקדשים קלים שאין בהם מעילה, האם יהא בהו מעילה בקונמות.

יש קנין ממון, ושוב אין טעם לחלק בין קונס פרטי לכללי, וע"כ פסק הרמ"א כוותיהו [ועיין בשטמ"ק פ' החובל (דף ז' ע"א) בשם המאירי, מצואר להדיא כהרמ"א דקונס כללי מפקיע מידי שעבוד].

וצ"ל דהא דאיתא בסוגיא דקדו"ד הוא דנחתא עליהו דקונמות, הכונה היא דיש בהן קנין ממון, אבל מ"מ אין קדושתן מכח הקנין, ולענין זה הו' כמו קדוה"ג, דהקדושה אינה בחולדה מהקנין, וע"כ מפקיעין מידי שעבוד כמו בקדוה"ג, דלא שייך שיפקע הקונס ע"י שעבוד הצע"ח. ולענין קונס שאני עושה לפיך, ז"ל כמש"כ למעלה, דכיון דקדושתן היא מצד עצמן ולא משום קנין, שפיר יכול לחול גם על גוף הידים, וגוף הידים אינן של בעל וע"כ יכולה האשה לאוסרן:

(ד) והנה מדברי הרא"ש מצואר דלא מצי להוליך הנאה לים המלח, דלאו כל כמיניה להפסיד להקדש, אבל מדברי הר"ן שם (בדף ל"ה ע"א וד"ה תפול) מצואר דה"ה דיכול להוליך הנאה לים המלח, אלא משום דעסוק בהקדש, תנא תפול הנאה להקדש עיי"ש. (וכו') [וא"כ] נראה מזה דאין להקדש קנין בקונס פרטי. וז"ל לדבריו דחיוז מעילה הוא משום איסור קדושה ולא משום גזל, וא"כ אפשר לפרש דהיינו טעמא דלא אליס קונס פרטי למיתפס פדיונו, משום דאין בו קנין ממון, וע"כ קונס פרטי מפקיע מידי שעבוד כיון דאין איסורו משום קנין ממון. והו' שיטת רש"י שלפנינו, שכתב דדוקא קונס פרטי שאין לו פדיון מפקיע מידי שעבוד, והיינו מפני שאין בו קנין ממון להקדש, משו"ה אינו נפקע ע"י גביית הצע"ח, ולענין קונס שאני עושה לפיך חייל על גוף הידים כנ"ל:

(טו) **אמנם** לקמן (שם דף פ"ו ע"ב [ד"ה שאני]) מפורש צ"י הרא"ש כרש"י, דדוקא קונס פרטי מפקיע מידי שעבוד מפני שאין לו פדיון עיי"ש, וכיון דס"ל להרא"ש דגם בקונס פרטי יש להקדש בו קנין ממון, הדרא קושיא, דמאיזה טעם נחלק בין קונס פרטי לכללי. ואפשר דס"ל, דבקונס כללי הקדושה היא מכח הקנין, ובקונס פרטי הקנין מכח הקדושה, והפדיון הוא מדין קנין, וממילא נפקעת הקדושה, וע"כ אין פדיון לקונס פרטי:

(טז) **אבל** קשה, דאי נימא דהפדיון הוא רק על הקנין, והקדושה נפקעת ממילא, א"כ איך ילפינן [סוכה מ' ע"ב] דשביעית מתחללת מפני דכמיז צה קודש, דהרי קדושת שביעית אינה תלויה כלל בקנין ממון, ותרנגולת של שביעית שמרדה, ודאי לא פקעה קדושתה, ומדילפינן מהקדש לשביעית נראה דהפדיון חל על הקדושה מצד עצמה ולא בשביל הפקעת הקנין, ועל כרחק הא דקונס פרטי אין לו פדיון, אינו משום דקדושתו אינה תלויה בקנין, אלא משום

אלא משום איסור קדושה גרידא, דהא בקונס פרטי אין בו קנין ממון כלל להקדש ומ"מ מועלין בו.

אמנם קשה, דהא הוכחנו לעיל [סי' נ"ב אות א'] דאיסור מעילה הוא משום גזל, מסוגיא דכ"ד הרגל וב"ק כ' ע"ב, ומסוגיא דכריתות ו"ח ע"ב] דיוכ"פ אינו מכפר אמעילה משום דאממונא לא מכפר [וי"ל דהא קאמר התם ואצ"ל כי קא מכפר אשיעורא אחזי שיעורא לא מכפר, ואפשר דלהך לישנא בחרא, חיוז מעילה הוא משום איסורא ולא משום ממונא. אבל זה אינו מספיק, דהא גם לישנא קמא מודה דיש מעילה בקונס פרטי, וע"כ ז"ל דגם בקונס פרטי יש להקדש בו קנין ממון, וא"כ מנ"ל דלישנא בחרא פליג דהא. אמנם י"ל דבאמת אין החיוז משום גזל, אלא דמ"מ כיון דכבר נתחייב אין יוכ"פ מכפר, וכן מהא דשיעורו בשוה פרוטה [ועיין לעיל סימן נ"ב] אות א'] [ועיין צפרק השואל (וב"ח ז"ט ע"ב) הדר ביה מההיא ולא ילפינן הקדש מהדיוט, ואפשר דהדר ביה לגמרי, דבהקדש אין איסורו משום גזל]:

(יג) וב"ז אי נימא דבקונס פרטי אין בו קנין ממון להקדש כלל, אבל צ"י הרא"ש ר"פ אין בין המודר [ונדרים ל"ג ע"א וד"ה תפול] מצואר להדיא דגם בקונס פרטי יש בו קנין להקדש, עיי"ש שכתב הטעם דהא דתנן תפול הנאה להקדש ולא אמרינן יוליך הנאה לים המלח, דלאו כל כמיניה להפסיד ממון להקדש, והיינו דדייק מהכא בגמ' דיש מעילה בקונמות עיי"ש, והיינו דס"ל דחיוז מעילה הוא משום גזל גבוה, ומדמועלין בקונס פרטי, על כרחק דיש בו קנין ממון, וא"כ אין טעם עוד לחלק בין קונס כללי לפרטי לענין הפקעת שעבוד, וא"כ הדרא קושיא אמאי קונמות מפקיעין מידי שעבוד לדין דס"ל יש מעילה בקונמות. וי"ל דנהי נמי דיש בקונמות קנין ממון, מ"מ אין קדושתן מכח הקנין, אלא אדרבא קנין הממון הוא מכח הקדושה, וע"כ אינו נפקע ע"י השעבוד, דקדושה שבהן להיכן הלכה. דבשלמא בקדו"ד, דהקדושה תלויה בקנין, כמצואר בחולין (קל"ט ע"א) גבי תרנגולת שמרדה, ה"נ בגביית צע"ח פקע קנין ממון הקדש, וממילא נפקע הקדושה, אבל בקונמות דהקדושה אינה תלויה בהקנין, ותרנגולת של קונמות שמרדה לא מצינו דפקע קונס מינה, ה"נ דאינו נפקע ע"י שעבוד הצע"ח. ולפי"ז גם בקונס כללי כן הוא, דאינו נפקע ע"י שעבוד, וע"כ פסק הרמ"א [חור"ם סי' קי"ז ס"ז] דגם קונס כללי מפקיע מידי שעבוד, והוא כשיטת הרא"ש דגם בקונס פרטי יש להקדש בו קנין ממון [ומהכא דייק בגמ' דמועלין בקונס, דמעילה היא משום גזל, וכ"כ תוס' פ' אלו נערות וז' ע"ב ד"ה ור] דמעילה הוא דנריך לשלם ממון שגזל מהקדש, וכ"ה עוד בתוס' קידושין (דף נ"ה ע"א וד"ה א"ן), וכן בתוס' פ' השואל ז"ט [ע"א וד"ה וחבירו], וא"כ על כרחק בקונס פרטי

קטינא וס"ל דאינו חייב על ביא"מ והתוס' בנדה י"ז בד"ה ואין נתקשו בדמאי מיירי אי ברשות הרבים ספיקו טהור ואי ברשות היחיד ספיקו טמא ותירצו משום דהוי ספק ראי' ולא ילפינן מסוטה וקשה אי נימא דס"ל מקור מקומו טמא ע"כ עדיין הוי ספק מגע וברה"ר ספיקו טהור וברה"י ספיקו טמא וע"כ דס"ל דמקור מקומו טהור וא"כ בפלוגתא דר"ח ור"ק אי חייבין על ביאת מקדש ואי שורפין עליו את התרומה עכ"ל דס"ל דמקור מקומו טהור ולר"ח דמחייב על ביאת מקדש ע"כ דבהרגשה מיירי ולפ"ז מפרש רבא דהא דתני ר"ח קאי על מתניתין דחזקתו מן המקור ושורפין עליו את התרומה ומפרש מתניתין בהרגשה ואין ראי' מזה דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב ולמש"כ מיושב ג"כ ד' הש"ש דמוכח דס"ל דמקור מקומו טהור דאל"כ הוי ספק מגע.

ב

ג) **תמהני** בד' הרשב"א בנדה דף ט' שכ' לפרש האיבעיא דראתה ואח"כ הוכר עוברה אי מטמאה מעת

לעת בעידנא דקחזאי לא הוכר אי דילמא כיון דסמוך לה חזאי לא מטמאה שתמה דהא דברי חכמים לשיעורים נאמרו וכתב לישב דהכי קאמר וקא מיבעי ליה מי אמרינן דהא משהוכר עוברה דיה שעתה היינו דאיגלאי מילתא דהיא מסולקת דמים מעל"ע למפרע דאל"כ הו"ל ליטמא למפרע כיון דאז לא היתה מסולקת דמים (יעוי' בגייה"ש להגרע"א שהעיר בזה והרשב"א הרגיש זה ופי' כן האיבעיא) וכיון דהיא מסולקת דמים מעל"ע למפרע ממילא גם אי חזאי סמוך להכרת העובר לא מטמא כיון דבאותה שעה היתה מסולקת דמים ג"כ או דלמא כו' עי"ש היטב, ולא אוכל להבין דהא גם סמוך להכרת העובר איך נטהר מעל"ע למפרע דהא אי נחשוב מעל"ע למפרע לא היתה מסולקת בדמים ותטמא למפרע דאדרבה כיון שכעת היא מסולקת בדמים נימא שראתה בשעה שלא היתה מסולקת בדמים וכמש"כ הרשב"א גופא ואיך כתב דסמוך להכרת העובר שעה או שתים הרי היא מסולקת בדמים דהא באותה שעה מעל"ע למפרע לא היתה מסולקת בדמים וצ"ע.

סימן יח

בענין מעילה בקונמות

ב"ה י"א לחדש כסלו תרע"ג.

לש"י הר"ן, ע"ז השיב הגאון מוהר"א ב נ"י דבקונם שמתפס בדבר תלוש יש בו מעילה אף במחומר עפ"מ ש"כ המל"מ להסתפק דהא דיש מעילה בקונמות הוא רק בהתפסה וכיון שמתפס בתלוש יש מעילה גם במחומר ונסתייע לזה מב"מ ו' דפרשו רבנן ממסותא לפ"מ שפי' התוס' במנחות דף ע"א דמיירי ע"י קונם והא אין מעילה במחומר ולפ"מ ש"כ השעה"מ גם איסור תורה ליכא ולמה פרשי רבנן מספיקא דהא ספיקא דרבנן לקולא ושוב דחה דלש"י הרמב"ם והראב"ד יש בזה איסור תורה משום לאו דמעילה דלא תוכל לאכול בשעריך והגז"ש דחטא חטא מתרומה אינו אלא למעט מקרבן מעילה ועפ"ז פלפל ליישב ד' השאג"א דס"ל דמעילה אסור בשלא כדרך הנאתו וקשה מדהג"מ דפסחים כ"ו דשאני היכל דלתוכו עשוי משום דההיכל הוי מחומר וכמשה"ק השעה"מ אלא דמ"מ אסור באיסור תורה משום לאו דל"ת לאכול בשעריך אבל משום לאו זה אינו אסור בשלכדה"נ ורק מעילה דיליף חטא חטא מתרומה דלא כתיב אכילה בגופי' אסור משום שלכדה"נ אבל דמחומר דאין בו מעילה דחטא חטא מתרומה רק מאיסור לאו דלא תוכל לאכול בשעריך בזה שלכדה"נ מותר אולם לש"י התוס' דגם איסור מעילה ילפינן חטא חטא מתרומה א"כ במחומר גם איסור תורה ליכא וקשה ממסותא דפרשי רבנן וע"כ צ"ל דיש מעילה בקונמות שע"י התפסה בתלוש אף במחומר וזהו תו"ד.

ע"ד קושית הטורי אבן ברי"ה כ"ה ע"ד הר"ן דפס"ד בדשא"מ מותר ותירוצו האחרונים על זה דמעילה שאני והשנתי על זה דהא מעין הוי מחומר, חידוש הגרא"ב ז"ל דבקונמות ע"י התפסה איכא מעילה גם במחומר וסתירת דבריו וראיתו, ראי' דאין מעילה במחומר גם בקונמות מדהתוס' מנחות ע"א והערה בספיקת הר"ן בנדרים ל"ה אי בקונמות יצא לחולין, באור ש"י הרמב"ם בפ"י מה' מעילה, ראי' מזכחים מ"ה דאין במחומר איסור תורה הסתירה מדהתוס' בתמורה ג', באור ד' הרשב"א בנדרים מ"ז בגדולי הקדש, חלוק בין מחומר דאיכא בל יחל בין גדולי הקדש, הערת ח"א בד' השמק"ז במנחות ד' דבשלמים איכא משום בל יחל וישוב לזה, מסיק דאינו מתכוין כמתכוין במעילה בפסחים דל"ג הוא רק היכא דאיכא קרבן מעילה ולא במחומר, וראי' מדהתוס' פסחים כ"ו.

א) **הנה** שדר לי ידידי רומענ"ת חורפי' דמר הוא ניהו רבא דעמי' הגאון מו"ה אלי ברוך הי"ו האב"ד ור"מ דק"ק מיר בנוגע למה שזכר כת"ר להשיג בשמי על תירוצו הגאונים בקושית טו"א ע"ד הר"ן דהנאה בפסיק רישא שרי דמ"ט אסור מודר הנאה לטבול בימות החמה ותירצו לפי דשאני מעילה דשאני מתכוין כמתכוין כמבואר בפסחים דף ל"ג וע"ז תמהתי דהא אין מעילה במחומר לקרקע ואם יש גם איסור דאורייתא אין זה מדין מעילה וכשארי איסור תורה דאינו מתכוין מותר בהנאה אף בפס"ר

פירש כלל ודין לא יחל דברו בהקדש תלוי בדיני מעילה וכיון דילפינן חטא חטא מתרומה שאין במחומר ושאר דינים דיני מעילה גם משום כל יחל דברו ליכא משא"כ בקונמות שפי' בפירוש ואסר הנאת פלוני והרי חילל דברו בפועל בודאי עובר משום כל יחל אף בדברים שאין בהם מעילה וכל זה בדין כל יחל בנדרים אבל בדין מעילה בקונמות שוה להקדש וכל שבהקדש אין בו מעילה גם בקונמות אין בו מעילה דמעילה דקונמות נכלל גם בגזי"ש דחטא חטא מתרומה.

לכאורה יש להביא ראיה דאין מעילה בקונמות במחומר מד' התוס' דמנחות ע"א דפירשו בגמזיות של הקדש דבקונם מיירי והא פליגי שם בפסחים ג"ו אי אין מעילה בגדולין ואיסורא איכא ולפמ"ש הרמב"ן בב"ב ע"ט דלהכי אין מעילה בגדולין משום דלא נתקדש בקדושת פה ועי' בקצוה"ח סי' ר' דלא עדיף מקדשי עכו"ם דבעינן שיהיה קדושת פה ע"י ישראל והטעם דילפינן חטא חטא מתרומה ובקדשי בדק הבית דזכה ומעל כמו בקדשי נכרים יעו"ש. [השמטה, וח"א העירני לעיין בתשרי' הרשב"א המובא בב"י הל' נדרים סי' רכ"א בני אדם שהי' להם שני מקומות בבי"ה משותפין כיניהם והקדיש אחד מהם לחבירו הר"ז אסור לישיב עליו שהרי אסור כקדשי בה"ב ואע"פ דאין מעילה במחומר מ"מ איסורא איכא כו' ונראה דהקדש לגבי חבירו הוי כקונם דהא הקדש סתם לא שייך לגבי איש פרטי ומבואר דגם בקונמות אין מעילה במחומר אלא די"ל דזהו שלא ע"י התפסה וס"ל דגם בכה"ג איכא מעילה בתלוש דלא כהמל"מ וצ"ע בד' הרשב"א כיון דהקדיש לחבירו והוי כקונם פרטי תיפ"ל דעובר המורד משום כל יחל. הרי מוכח דגם בקונמות אין מעילה בגדולין משום חטא חטא מתרומה הרי מוכרח דגם בקונמות ילפינן מגזי"ש דחטא חטא וה"ה במחומר אלא די"ל דבקונמות גם הרמב"ן מודה לשי' הרשב"א דאין מעילה בגדולין דלא זכה הקדש כלל דרק בהקדש שיש להקדש קנין ממון אמרינן שזכתה בהגדולין אבל בקונם שאין זה קנין ממון של הקדש ורק איסורא דהקדש רכיב עלי' מהכ"ת יהי' שייך הגדולין להקדש כיון שגם עצם הקונמות אינו קנין הקדש ויתיישב בזה לשי' הרמב"ן מה שנטלו גמזיות של הקדש ניהו דמעילה ליכא אבל מ"מ הגדולים שייכים להקדש ויש בזה גזל הקדש, ולפמ"ש"כ יפרש הרמב"ן בקונמות דאין זה קנין הקדש ואין בזה דין גזל וכיון שאין מעילה בגדולין להכי נטלו גמזיות של הקדש וא"ש.

ואולם ק"ל מאי דקאמר שם וקסברי אין מעילה בגדולין דמשמע דלמ"ד יש מעילה בגדולין דקונמות והא בין לפירוש הרשב"א דאין מעילה בגדולין לפי שלא זכה בה הקדש מעולם ובין לשי' הרמב"ן לפי שלא הוקדש ע"י אדם ע"כ מאן דס"ל דיש מעילה בגדולין הקדש ס"ל דהקדש זכה בו ולא בעינן קדושת פה וכ"ז בגידולי הקדש אבל בקונמות שאין זה קנין הקדש ולא זכה הקדש בגדולים מהכ"ת ימעלו בו והא דתנינן בנדרים דף נ"ז דקונם פירות אלו אסור בחלופיהן ובגדוליהן הריטב"א בחדושו' להלכות הרמב"ן מפרש שכן הי' דעתו מתחלה לאסור עליו דמיו

אולם סברא זו דקונם שע"י התפסה בתלוש יש מעילה במחומר אין מקום בסברא ולא אוכל להבינה דאטו בקונמות יש דין מעילה מיוחדת רק מדין מעילה דהקדש ילפינן וכיון דגזי"ה"כ הוא כמעילה דילפינן חטא חטא מתרומה שאין מעילה במחומר מהכ"ת יהי' מעילה בקונמות במחומר ועוד דאטו ברצון המקדיש הדבר תלוי ואם יקדיש [ע"מ שלא] (ש)יתפוס קדושת מעילה הרי מעל ומאי מהני התפסותו בדבר תלוש ואין זה אלא מצד משפטי התורה בדיני מעילה ומהכ"ת ימעול ע"י התפסותו כיון דאינו תלוי ברצון המקדיש והנודר.

ב) ומה שנסייע הגאון מוהרא"ב נ"י מב"מ ו' ממסותא עפ"י דהתוס' במנחות דבקונם מיירי לא אדע למה הצטרך להביא ראיה ממסותא די"ל דהא דפרשי רבנן מיני' משום דס"ל כרב כמעילה י"ט דהמשתחוה לבית אסור משום דהוי תלוש ולבסוף חברו יותר הי' לו להביא ראיה ממתני' דנדרים ר"פ השותפין דאסורים זל"ז לכנוס לחצר ומקו' הר"ן והראשונים שם דאין ברירה בדאורייתא מבואר דהוי איסור דאורייתא וכן מוכח מכמה מקומות דיש איסור דאורייתא בהנאת קרקע בקונם אולם פשוט הדבר שאין מזה ראיה כלל ואפילו לדעת השעה"מ דלא נהנין ולא מועלין במחומר אינו אלא מדרבנן מ"מ בנדר בודאי יש בזה איסור דאורייתא דהא דאמרין דיש מעילה בקונמות היינו דגם מעילה איכא אבל בודאי באיסור נדר ג"כ איכא לאו דלא יחל דברו וכל היוצא מפיו יעשה ולהכי גם בדבר שאין בו מעילה כמו במחומר או בנהנה ולא פגם בקדושת דמים [דבקונם כללי די"ל פדיון הוי' קדו"ד] מ"מ עבר על איסור תורה דנדר דלא יחל ולהכי בשותפים אסורים זל"ז לכנוס בחצר מדין תורה וכן במסותא פרשי רבנן מדין משום איסור נדר וגם לשי' הרמב"ם דס"ל דאין כל יחל על המורד מ"מ אסור מיהו המורד משום לפני עור דמכשיל להמדיר ועי' רשב"א נדרים ט"ו [ובמקו"א כתבתי לפלפל בזה דעל המורד איכא כל היוצא מפיו יעשה דקרי בו יעשה דמזה ידעינן דנתפס האיסור על החפץ] ואי נימא דלשי' הרמב"ם אין איסור תורה על המורד ע"כ אאפ"ל במסותא בקונם והא דשותפין בנדרו הנאה זה מזה מיירי עכ"פ בודאי בקונם אסור מדין נדר ולא מדין מעילה ולפיכך גם בכ"ד שאין בו איסור מעילה מה"ת אסור מדין נדר.

ג) ולכאורה יש לה"ע לפי"ז ע"ד השעה"מ דגם בהקדש יהי' מחומר אסור מדין תורה כמבואר בנדה מ"ו דבהקדיש הוא ואכלו אחרים לוקה משום כל יחל הרי דגם בהקדש איכא משום כל יחל [ועי' במל"מ בה' מעילה ובקהלת יעקב לאלגאזי אות מ' מה שנתקשו על מוני המצות וגם במתני' דיש חורש תלם אחד יעו"ש] אולם נראה בפשיטות דהא דבמעילה עובר משום כל יחל ג"כ היינו לפ"מ דגלי דחמנא איסור מעילה מחטא חטא מתרומה או מלא תוכל לאכול בשעריך הרי דרחמנא גלתה דאסור ליהנות מן הקדש ולפיכך כל שהקדיש הרי הקדיש על כל דיני הקדש וממילא הנהנה עובר ג"כ משום כל יחל אבל בכל דבר שאין בו מעילה משום חטא חטא מתרומה גם משום כל יחל דברו ליכא שהרי לא חילל דברו ולא

והנה יש לדון עוד דל"ש כאן איסור מעילה בקוממות, משום ד"ל דאיסור מעילה בקוממות הוא רק על מה דיש עליו איסור משום נדרו וזכר נאמר דגם איסור מעילה יש בזה, אבל כל מה דמלך נדרו אין עליו איסור גם דין איסור מעילה ליכא ביה, דהא קונס אינו הקדש גמור כי אם דכל מה דאסור לעשותו משום הנדר חל מכה האיסור נדר גם דין איסור מעילה, וממילא י"ל דכיון דמלך איסור הנדר אינו מתכוין מותר אין בזה גם איסור מעילה ואף דצממילה ליכא היתר דאין מתכוין, הכא לא צ"ע להיתר דאין מתכוין גבי מעילה, כי אם דכיון דמותר מלך נדרו ממילא ליכא ביה איסור מעילה ועי"ה, ובדברי האחרונים דנקטו דגם צכה"ג דיש היתר דאין מתכוין מחמת הנדר מ"מ יש צו איסור מעילה, י"ל דהם נקטו דגם צכה"ג דאין עליו איסור מחמת נדרו מ"מ שייך צו איסור מעילה, וזה או משום דהם נקטו דהאיסור מעילה אינו חלות מוסף מלכד האיסור נדר כי אם דבדין מעילה בקוממות נאמר דעלם האיסור נדר דין קדש עלי ועלם חלות הנדר אסור באיסור מעילה, ומשום"ה יש כאן חלות איסור הנאה דמעילה של"ש להתירו מחמת אין מתכוין, ואף דמחמת הנדר עלמו מותר באין מתכוין, ואף אי נימא דהאיסור מעילה הוא דבר מוסף מ"מ יש לומר דכל שכבר חל איסור נדר בחפצא חל גם איסור מעילה עצמי שאסור מחמתו אף כשאין עובר על איסור נדרו ועי"ה.

ב. וכל נידון זה דמעילה במחזור ומעילה במקום שאין איסור נדר הוא רק לפי מה שהבין האחיזה דהאמרי בינה חי את קף העו"ה דבדין מעילה בקוממות אין דין אין מתכוין והסוגיא ברי"ה איירי לענין דין מעילה, אולם בחמת דברי האחיזה תמוהים מאד דהמע"ה בקו"ה להעו"ה שם יראה דהאמרי בינה לא כיון כלל להא דיש מעילה בקוממות דהאמרי בינה לא הזכיר כלל לדין יש מעילה בקוממות, ורק דכוונתו דכיון דדין נדרים הוא שמתפס בקדש וגדר קוממות הוא שאסור דבר זה כהקדש ממילא חל באיסור נדר עלמו דין דאסור גם באינו מתכוין כמו דהקדש אסור גם באין מתכוין דגדר איסור נדר הוא באיסור קדש, [ואף למ"ד אין מעילה בקוממות יהא אסור אף באין מתכוין], והנה דברי האמרי בינה בזה הם בחמת חידוש דגדרי האיסור נדר הוי ככל גדרי איסור קדש, ואפשר לדון ולומר דאף נדר הוי מתפס בקדש מ"מ אין גדרי האיסור דקדש ונדר שוים, ונדר הוי כשאר איסורי תורה דדבר שאין מתכוין

מותר, ויעוי' בשבועות דכ"ב אי דא"ה בגמ' שם דקוממות אסור בכל שהוא, ובתוס' שם ד"ה אבל כי וז"ל תימה דחמיר קונס מהקדש דאיכא גופי לא אסור אלא משום דהוי כהקדש והקדש צעי שוב פרוטה עכ"ל, ומבואר בתוס' כעין סדרת האמרי בינה דכיון דאיסור נדר הוי משום דמתפס בהקדש י"ל דשיעורי האיסור שבו יהיו כדון הקדש דאסור רק בשוה פרוטה, אמנם התוס' איירו שם לענין להקל והיינו דלא יתכן דיהא איסור נדר חמיר מאיסור הקדש, והאמרי בינה איירי לענין להחמיר דצנדר יהא אסור גם באין מתכוין, ויתכן לדון דלענין להחמיר ודאי דלא אמרי' נדר יהא חמיר יותר משאר איסורי תורה ורק לענין להקל כי התוס' דמ"מ לא יתכן דיהא נדר חמיר מהקדש, עוד יש לדון דהכי דהתוס' הקשו אמאי נדר חמיר מהקדש והניחו זה בקושיא אולם סוף סוף הרי מבואר בגמ' דנדר חמיר מהקדש לענין שיעורים וחזי' מזה דאין גדרי הקדש ונדר שוים יהי' העטם בזה מה שיהי', וא"כ מה"ט נמי י"ל דלענין דין אין מתכוין לא יהיו שוים גדרי הקדש ונדר, אמנם יש מקום לחלק ולומר דאף דלענין שיעורי האיסור אינם שוים מ"מ בעלם גדר האיסור ודאי שוים נדר להקדש, ודין אין מתכוין שייך לעיקר גדרי האיסור ויש לפלפל בכל זה, ועכ"פ איך שלא יהי' בין אי נקוט כחידוש האמרי בינה ובין אי לא נימא כן דנדר דהאמרי בינה כיוון לסדרה שכתבנו ולא נחית כלל לדין מעילה בקוממות ודלא כמו שהבין האחיזה בכוונתו, ומה שכי' האחיזה התי' משום דין מעילה בקוממות הוא תי' אחר ואין זה שייך לדברי האמרי בינה.

ב

ג. ובעיקר מה שכי' האחיזה לדבר פשוט דמחזור לקרקע אין מעילה בקוממות כי היכי דאין מעילה בהקדש במחזור לקרקע, ויעוי' שם בזה וז"ל דאטו בקוממות יש דין מעילה מיוחדת רק מדון מעילה דהקדש ילפי' וכיון דגזיה"כ הוא צממילה דילפי' חטא חטא מתרומה שאין מעילה במחזור מהכ"ה יהי' מעילה בקוממות במחזור עכ"ל, בחמת יש מקום גדול לדון בזה ולומר דבקוממות יהא מעילה אף במחזור.

והנה זה מכבר הוקשה לי בזה דא"ה בירושלמי פ"ד הל"ב [הוצא ברי"ה לקי' דל"ה א] נדר מן הככר מכו לחמם צו את ידיו, גשמיעי' מן הדא אמר כבר זו הקדש אכלו בין הוא בין אחר מעל לפיכך יש לו פדיון אם אמר הרי הוא עלי אכלו מעל צו בטובת הנאה דברי ר"מ

א. במקו"ה בארנו דעת הרמב"ם בהל' שופר דבמעילה אין הדין דמצוות לאו ליהנות ניתנו ואפ"ה בנדרים אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו, וכן המודר הנאה משופר תוקע בו ואף דעל התקיעה לא שייך אין מעילה בקול במבואר אצלנו בבאור דברי הרמב"ם, אלא דאי דכיון דלענין דאיסור נדר מצוות לאו ליהנות ניתנו ממילא ליכא גם מעילה. וא"כ ה"נ נימא דכיון דבאיסור נדר אינו מתכוין מותר א"כ ממילא ליכא מעילה. מרשימות רבינו.

מוכת דלא כיוון לאסור הנאה זו על עצמו וממילא גם איסור נדר ליכא, ואף לשי' החוס' נמי יש ליישב דלא תקשי מהירושלמי, דהנה בירושלמי ע"ז פ"ג ה"א פריך על מה דתנן התם גבי אשירה דלא ישב צליה, הרי הקצר אסור בהנאה וילן מותר, הרי היכל הרי הוא אסור בהנאה וריצ"ז יושב ושונה צלילו של היכל וכו' ע"כ, ומשמעות הירושלמי היא דאין ההיתר משום דהוי שלא כדרך הנאתו כי אם משום דלל אין דין השתמשות, ומעתה י"ל מהירושלמי יסבור דגם צמעילה אסור שלא כדרך הנאתו כיון דלדידי' ליכא ראי' מהא דריצ"ז דשלא כדרך הנאתו מותר, ומה דהחוס' ס"ל דשלא כדרך הנאתו מותר צמעילה הוא משום דהכי משמע לכו הציאור בהא דאי' בפסחים שם דההיתר דריצ"ז הוא משום דשאי' היכל דלחוכו עשוי, וס"ל להחוס' דמשמע מזה דצחמת צלל יש איסור"י ודלא כהירושלמי ורק דההיתר הוא משום דאין עשוי לל דחוק וכו' שלא כדרך הנאתו, וייעוי' צמפרשי הירושלמי צע"ז שם שכי' מהירושלמי שם משמע דחולק על הצבלי דטעם ההיתר הוא משום דהיכל לתוכו עשוי, ונמצא דהצבלי והירושלמי פליגי בדין זה אי' שלא כדרך הנאתו מותר צמעילה או לא, ולפי"ז ח"ש מהירושלמי לשי' דס"ל דשלא כדרך הנאתו אסור צמעילה מוכיח שפיר דמהא דצמחמס ידיו צפת ליכא איסור מעילה בקונמות אף דצמעילה אסור שלא כדרך הנאתו מוכח דנדר מן הככר אין כוונתו לאסור על עצמו הנאה חימום ידיו ועי'.

ד. ואשר יראה לומר בזה ציאור מחודש בגדר דין מעילה בקונמות, דהנה בפשטו מה דאיכא בקונמות דין מעילה הוא משום דיש בקונמות דין קדש וכשמועל בו הוי מועל בהקדש ממש וככל מעילה צמוקדשים, וכן מצואר בפשטו צשי' הרא"ש בהא דאי' לקמן צמחני' דל"ג ח' גבי קונס "מקום שנוטלין עליה שבר תפול הנאה להקדש", ופי' הרא"ש ח"ל שאין יכול לעכבו שאז היה נהנה ממנו ולריך ליתנו להקדש לפי שאסר עליו הנאתו בהקדש הלכך כל הנאה הצאה לידו ממנו הקדש הוא ולא מצי להוליכה לים המלח דלאו כל כמיני' להפסיד להקדש עכ"ל, ומצואר בדברי הרא"ש דממון המעילה בקונמות הוא הקדש [והרא"ש איירי אף לענין קונס פרעין, והיינו דהוי דין המעילה שבו הוא משום שיש צחפן דין הקדש גמור, והנה אף אי' נימא דלא כהרא"ש ולא הוי ממון הקדש גמור מ"מ י"ל דהמעילה היא מחמת קדושת החפץ, אולם יעוי' צמל"מ פ"ד מהל' מעילה הכ"ט שכי' ח"ל עוד נסתפקתי אם מעל צדון בקונס אם ילקה צי' אחת משום לא יחל והצי' משום לאו דמעילה וכו', ולכאוי' נראה דלוקה צי', אלא שלא ידעתי למה לא ציאר הרמב"ם דין זה עכ"ל, והנה מה שכי' →

וכו', לא אמר אלא אכלו הא לחמס צו את ידיו מותר וכו' ע"כ, וקשה עוצה דהרי פשוט דחימום ידים מן הפת הוי שלא כדרך הנאתו [ומצואר כן צכמה דוכתן, ומה דמספק"ל מהירושלמי דהא אסור אף דהוי שלא כדרך הנאתו הוא משום דצנדר יכול לאסור על עצמו אף שלא כדרך הנאתו וכדאי' צפרק אין צין המודר (דף ל"ג ח') דיכול לאסור על עצמו ללעוס חטין וליתן על גבי מכתו ואף דהוי שלא כדרך הנאתו ומש"ה מספק"ל מהירושלמי אי צנדר מן הככר - סתם כוונתו גם לאסור על עצמו לחמס ידיו ולא אסור צזה מחמת נדרו אף דהוי שלא כדרך הנאתו, או דאין כוונתו לאסור הנאה זו, ומעתה קשה עוצה מאי מיייתי הירושלמי ראי' מהא דמשמע מהצרייתא דאין מעילה בקונמות לענין לחמס את ידיו צככר, והרי לענין איסור מעילה מצואר צחוס' צפסחים דף כ"ו ח' ד"ה שאני היכל דליכא איסור מעילה צקדש צשלא כדרך הנאתו, וציאור צזה מה דאי' צגמי' שם דרבי יוחנן צן זכאי ה"י יושב צללו של היכל דורש כל היום כולו ואין צזה איסור מעילה ומצואר צגמי' שם הכעס משום דשאי' היכל שלחוכו עשוי, ופי' החוס' דמש"ה חשיב שלא כדרך הנאתו, ולפי"ז י"ל לכאוי' הדין דצמוסר על עצמו צאיסור נדר ליהנות מחפץ שלא כדרך הנאתו לא יכא עליו כי אם איסור נדר ולא איסור מעילה בקונמות, וזה משום דצדין מעילה בקונמות לא נאמר דכל מה שאסור משום נדר אסור גם משום מעילה כי אם דלאיסור מעילה בקונמות צעי' שיהא מעילה צגדרי מעילה בהקדש דכיון דדין מעילה בקונמות נלמד מדין מעילה בהקדש ליכא צי' איסור מעילה כי אם צגדרי מעילה בהקדש, [וכמש"כ צחאיער מה"ע דליכא מעילה בקונמות צמחוצר לקרקע אף דאיסור נדר איכא צמחוצר] ואיסור מעילה בהקדש לא הוי אלא כדרך הנאתו, ומעתה תמוה עוצה מאי מיייתי הירושלמי ראי' מהא דליכא איסור מעילה בקונמות צלחמס צו את ידיו דגם איסור נדר ליכא צככ"ג, והא שפיר איכא למימר דאיסור נדר איכא צככ"ג משום דכיוון צנדרו לאסור גם הנאה חימום ויכול לאסור זה על עצמו אף דהוי שלא כדרך הנאתו, ורק איסור מעילה ליכא משום דמעילה ליכא צשלא כדרך הנאתו וי"ע.

[אמנם ק"י זו היא רק לפי מה שציאור החוס' צפסחים שם דההיתר ליהנות מצלילו של היכל הוא משום דהוי שלא כדרך הנאתו, אולם יש ראשונים שציאור הסוגיא שם צחופן אחר [עי' צפי' ר"ח שם שפי' משום דליכא צללו קדושה וכן צמאירי שם הציא' פי' זה], ולפי"ז יתכן דגם צאיסור מעילה אסור ליהנות אף שלא כדרך הנאתו, וכן הוא שי' השאג"א צסי' ע"ו, ולפי"ז מיייתי שפיר הירושלמי ראי' דכיון דמשמע מהצרייתא דליכא איסור מעילה צנדר מן הככר ומחמס צו את ידיו

בקונמות חידש חידוש גדול, דכיון דיש על החפלא דין ניהוג דיני קדש, משו"ה יש בו מעילה, דר"מ ס"ל דהקרצן דמעילה אינו רק על קדש כי אם דקרצן מעילה הוא על כל חפץ שיש עליו דין ניהוג קדש ואף שאיסורו הוא מלד נדר ולא מלד איסורי קדש דמחמת קדושה.

ומעתה נראה דגם במחזור יהא דין מעילה בקונמות ודלא כמו שכתב באחיעזר, ומשום דאי דין מעילה בקונמות הי' מחמת דחל חלות קדש בחפלא ואזהרתו הוא משום לאו דמעילה אז ודאי הי' נכון לומר כדברי האחיעזר דבמחזור ליכא לדיני מעילה דקדש, אבל למה שנתאר דבכל קונם ליכא כלל חלות קדש, ורק דהחורה נהנה לו כח להתפס מפרשת נדר חלות דיני ניהוג דקדש, נראה דבזה לא שייך לחלק בין מחזור לחלוש וכי היכי דיש לו כח להתפס בחלוש דיני קדש הי' יש לו כח להתפס כן במחזור, וכשעובר על דין הקדש יהי עליו חיוב מעילה.

ובזה מיושב גם מה שהקשינו על הירושלמי שהוכחנו מיני דין מעילה בקונמות במחמס ידיו מן הפת אף דהוי שלא כדרך הנאחו ובמעילה בעלמא מבואר בחוס' בפסחים דכ"ו דאין מעילה בשלא כדרך הנאחו, ולדברינו השתא ניחא דשפיר י"ל דאף דמעילה בקדש אין אסור בשלא כדרך הנאחו מ"מ במעילה בקונמות אסור אף בשלא כדרך הנאחו, ומשום דכיון דהכא אין זה איסור דנהגה בקדש כי אם דהוי רק דין התפסה בקדש מפרשת נדרים יכול להתפס דיני קדש אף על שלא כדרך הנאחו, דהרי דין נדר איכא גם על שלא כדרך הנאחו וממילא שייך שיחול גם דין ניהוג קדש מפרשת נדרים על שלא כדרך הנאחו, ואף דבקדש עצמו ליכא איסור בשלא כדרך הנאח מ"מ בדין התפסה ח"ל שיתפס את אותו האיסור עצמו שישו בקדש כי אם דיכול להתפס מאיסור זה גם על מין איסור אחר, [ובמקור] הארכנו לבאר דיכול להתפס מאיסור אכילה דקדש על איסור הנאה בנדר ואף באופן דהקדש עצמו אין אסור כי אם באכילה, ויעוי' גם בס"י יב אות צי מה שהזכרנו מזה, והיינו דלהתפס בנדר סגי שמתפס באיסור אף שאין זה אותו האיסור עצמו שישו בקדש, וכן נראה גם מדברי הר"ן לעי' ד"א צי שכי דאם איסור אכילה בשר קדש לעמאים הי' נחשב דבר הנדור הי' אפשר להתפס מאיסור זה על נדר, ואף דבא להתפס איסור אכילה לכל אדם ולאו דוקא לעמאים, וכן דן הר"ן שם דיוכלו להתפס מחזק ושוק דאסור לזרים וכוונת הר"ן שם דיוכלו להתפס בנדר אף לאסור על כהנים ואף דבחזק ושוק עצמו כהנים מותרים, וחזי' דאפשר להתפס אף מאיסור זה על איסור אחר, ומשו"ה יכול להתפס דין קדש גם על שלא כדרך הנאחו,

המל"מ דלכא"י נראה דלוקה צי הוא משום דהמל"מ נקט בפשוטו דדין המעילה בקונמות משום דיש בקונמות חלות קדש והדין קדש גורם לדין מעילה ומשו"ה נקט דודאי לריק להיות צי גם מלקות כמו בכל מעילה, אכן לפי"ז ק"י המל"מ אמאי לא הוזכר בשום מקום דיש צי גם מלקות במזיד היא קושיא אלימתא.

והנה צבא דאין פדיון לקונם פרעי כי הר"ן לק' דל"ה א' וז"ל דכיון דחזירו לא מעל לא חלים כהקדש למחפס פדיונה עכ"ל. ומשמע ק"ל מלשון הר"ן דבקונם יש קדושה בחפץ והמעילה היא מחמת הקדושה, ורק דהקדושה לא אלימא כולי האי לענין שיחפס פדיונה, חולם ברש"י בשבועות דכ"ב א' כתב בטעמא דמילתא וז"ל אין לה פדיון להחירה לו שלא נאמר פדיון באיסורין עכ"ל, ומשמע מלשון רש"י דאע"ג דיש צי מעילה מ"מ אין צי דין קדש כלל ואינו כי אם איסור, וביחוד הדברים מבוארים בר"י מיגאש בשבועות שם שכי וז"ל לפיכך אין לה פדיון לפי שהפדיון אינו אלא בדבר שהוא גופו הקדש אבל שאין גופו הקדש אלא שהוא אוסר על אדם אחד כקדש הוב' להי "איסור בעלמא" על אותו אדם והאיסור אין לו פדיון עכ"ל, וכ"כ גם המאירי בשבועות שם וז"ל שאין פדיון אלא בדבר שגופו קדוש אבל דבר שאין גופו קדוש אלא שהוא מוקדש לאדם אחד לבד אין זה אלא איסור בעלמא על אותו אדם ואין פדיון באיסורין עכ"ל, ומכל הכך רבותא נראה דאין לקונם דין קדש כלל כי אם דין איסור, וז"ל דא"כ אמאי יש צי מעילה.

וצריך לומר צביאור דין מעילה בקונמות לכל הכך ראשונים, דבאמת קונמות אינן כלל קדש ואין עליהם כי אם דין נדר, ורק דכשמתפס בקדש נהנה לו החורה כח שיכול להתפס מפרשת נדרים דינים של קדש בחפלא, דנדרו הוא שיכא בחפלא חלות דין ניהוג כל דיני קדש ונחפס מחמת כן בחפלא דיני קדש מפרשת נדרים ואף שלא חל בחפלא קדושה מ"מ חל צי דין נדר בחפלא לענין שיש צי ניהוג דיני קדש, ואז אסור משום איסור כל יחל דנדרים בכל דיני קדש, ומיכה שם קדש ליכא עלי' כלל, ומעתה פשוט דאף דיש צי דין מעילה משום דיש בחפץ דיני קדש מ"מ אינו מחזר על זה בלאו דמעילה כיון דאינו קדש ואזהרתו הוא רק משום כל יחל דנדרים, ומיושב היעצ מה שהקשה המל"מ אמאי לא הזכירו הפוסקים דבנהגה במזיד מהחפץ לוקה שנים משום מעילה ומשום כל יחל, ומשום דבאמת ליכא צי איסור מעילה כי אם איסור קדש, ובאמת דגם מה דאיכא צי דין קרצן מעילה הוא מחודש דלכא"י קרצן מעילה לריק להיות רק במועל בקדש ממש ולא כשעובר על איסור דיני קדש מפרשת נדרים, וזהו באמת טעמא דרבנן דס"ל דאין מעילה בקונמות, ואכן רבי מאיר דס"ל דיש מעילה

וכשעובר על דין קדש זה שפיר יש צו מעילה כיון דעבר על דין קדש דקונמות.

ולכאורה דברינו ז"ע מהא דא"י בשבועות דכ"ז א' דאף דקונמות לוקה בכל שהוא על כל יחל מ"מ אין צו קרבן מעילה אלא בשום פרוטה כדיני מעילה בהקדש בעלמא, ולכא"י מוכח מזה דדין מעילה דקונמות אינו מחמת האיסור דכל יחל אלא מאזהרת מעילה בקדש ולכן שיעורו אינו כדיני נדר אלא כדיני מעילה, אכן באמת נראה דאין זה סותר לדברינו דשפיר י"ל דמעילה דקונמות הוא מפרשת כל יחל וכל גדרי נדר עלי, [בין לענין מעילה במחזור ובין לענין שלא כדרך הנחתה, ורק דהתם איירי לענין דיני שיעורים במעילה, ודיני שיעורים שנאמרו במעילה שייכי גם באיסורי דיני קדש שמחמת נדר, ומשום דיני שיעורים אינם דפחות מכשיעור אין זה כלל חפלא דאיסורא כי אם דדין שיעור הוא דהחורה נתנה שיעור דאיסור צעי שיעור בכמות האיסור שעושה כדי שיעבור עליו, ומש"כ אף דגדר האיסור דמעילה דקונמות הוא בגדר נדר, מ"מ שיעורי האיסור שאין עניינם בהגדרת האיסור כי אם שיעור בעלמא חליא בשיעור דמעילה כיון דסוף סוף גם מעילה דקונמות האיסור שבו הוא מעילה, מש"כ ענין מעילה במחזור ובשלא כדרך הנחתה שבהיתר זהו בהקדש הוא משום דבמעילה בקדש לא נאסר כב"ג ואין זה כלל איסור, בזה אמרי דבמעילה דקונמות אין האיסור נקצט לפי גדרי מעילה אלא לפי גדרי פרשת נדרים כיון דהאיסור בזה מדיני פרשת נדרים.

ה. אולם ז"ע לדברינו דא"י אמאי בקונם כללי יש לו פדיון, ובשלמא לולי דברינו יש לומר בזה דכל קונמות דין קדש עלי ורק דקונם פרעו לא היו קדושה אלימא כל כך ומש"כ אין לו פדיון ולא אלימא קדושתה למיחפס פדיונה וכמש"כ הר"ן מש"כ קונם כללי הוא קדושה אלימא טפי ומש"כ יש לה פדיון, אבל למה שביארנו דענין קונם אינה כלל חלות קדש כי אם דהוי רק חלות נדר לניהוג דין קדש ודין איסור עלי וכלשון רוב

הראשונים, א"כ לכא"י גם קונם כללי לריק להיות כן דכי היכי דבקונם על אדם א' הוי התפסת איסור דניהוג דין קדש ה"נ קונם על כל העולם לריק להיות התפסת איסור דניהוג דיני קדש על כל העולם אצל חלות קדושה ליכא צ"י והוי איסור בעלמא וא"כ לא יבא צו פדיון כי היכי דבקונם פרעו ליכא פדיון.

אבן באמת בגמ' להלן חזי חידוש דקונם כללי הוי ממון הקדש ממש, דלהלן דכ"ח א' א"י במחמי הרי נעישות האלו קרבן עד שיקללו וכו' אין להם פדיון, ובגמ' שם דף ל' א' א"י לא שנו אלא שפדאן הוא אצל פדאוס אחרים אין חוזרות וקדושות, [וביאור בגמ' שם דפדאוס הוא חל הפדיון ומיד חוזרות וקדושות מחמת דככלל הקדשו הראשון ה"י ששפידס יחזרו ויקדשו וכדא"י שם דכ"ח א', מש"כ בפדאוס אחרים נעשה החפץ שלהם ומש"כ אין לו כח להקדיש חפץ של אחרת, ומבואר בגמ' שם דכשפדאוס אחרים נעשה החפץ שלהם ע"י הפדיון, והנה צר"ן דכ"ח שם הביא דיש מפרשים דהמשנה איירי שם בקונם כללי, ומבואר מזה דקונם כללי הוי ממון הקדש ממש דאי נשאר החפץ עדיין ממנו של הנודר א"כ איך נעשה החפץ של הפדוים על ידי הפדיון, ובאמת דזה חידוש גדול דהוי ממון הקדש ממש דהרי הוא רק התפיסו בנדר, ועכ"פ בגמ' מבואר כן, וחזי מזה דענין קונם כללי הוא דחל כאן חלות הקדש ממש, וז"ל בביאור הדברים דנאמר כאן דין דחפץ שיש צו דין ניהוג קדושה לכל העולם דינו הוא דמכח זה חל עליו חלות דין הקדש גמור, ומעתה יש לומר דאף לפי מה שהוכחנו מדברי רוב הראשונים דענין קונם הוא דין ניהוג קדושה דאיסורי נדר, מ"מ כיון דסוף סוף יש צו דין ניהוג דקדש לכל העולם ואיכא עלי חיוב קרבן מעילה מחמת כן, די בזה כדי שיחול מכח זה חלות הקדש גמור וממון הקדש הוא ומש"כ יש לזה פדיון.

אלא דעדיין ז"ע מאי מוכי הפדיון בקונם כללי להחיר איסורו ונהי נמי דנחצאר דחל צו חלות נוסף דממון הקדש ועל זה יש פדיון, מ"מ הרי מלצד זה איכא נמי צ"י א"ת עיקר הדין קונם דנדרים [דהא בקונם שעשה

ב. במנחת חנוך מצוה קכ"ז ב' וז"ל ואני מסתפק אם התפס בקדשים קלים בגוף דאמר כבר זה עלי בשלמים או כמעשר אם יש בהם מעילה, כיון דהדבר הנדור עצמו אין בו משום מעילה דקדשים קלים אין בהם מעילה וכו' אפשר דלא עדיף דבר זה מדבר העיקר שהתפס בו, או אפשר דעדיף, אך הסברא נותנת דלא עדיף, ואין מועילין רק בקונם או קרבן דהפשט הוא קדשי קדשים אבל במתפס בפירוש בקדשים קלים אין בו מעילה עכ"ל, ולכא"י דבריו צ"ע דהא אין במה מיני קדושות קונמות וקדושת קונמות אחת היא, ורק בקרבנות ממש יש במה מיני קדושת קרבנות ובקדושה אחת יש דין מעילה ובקדושה אחרת ליכא דין מעילה אבל בקונמות לא מסתבר דבכל התפסה חל דין קדושת קונמות אחרת לפי מה שהתפס ובפשוטו בכל התפסה שעושה חל אותו דין קדושה, וממילא לא שייך לחלק איזה קונם שעושה דיהא חלות קדושת קונם אחת שלא יהא בה מעילה וחלות קדושת קונם אחת שיהא בה מעילה, אולם לפי דברינו י"ל דבאמת במתפס בשלמים ליכא מעילה, דכיון דמתפס מדין נדר דיני ניהוג קדש ולא דמתפס את הקדושה עצמה, א"כ שייך לחלק בין ההתפסות ולומר דההתפסה דדין ניהוג קדש חל לפי מה שאמר ומש"כ כשמתפס בשלמים הא התפס דיני ניהוג קדש דקדשים קלים שאין בהם מעילה, אולם מ"מ צ"ע דהא גם בשלמים איכא איסור מעילה ורק חיוב מעילה ליכא, וא"כ גם בהתפסות נדר דיהא כאן דין ניהוג קדש דמעילה, ומעתה צריך להיות חייב באשם מעילות אף דבשלמים עצמן ליכא אשם מעילה, ומשום דכיון דאשם מעילות בקונמות הוא על מה שעובר על איסור הניהוג דיני קדש מפרשת נדרים והאשם הוא על עבירת הנדר אי"כ לכא"י אין לחלק אם מתפס בשלמים או בעולה וחטאת וד"ק בזה, מרשומות רבינו.

חייב משום מעל בזמן שהנחת הולך אלל חנוני ומוסל ככרו דין
דלא זכר בו מקבל כגל.

(ג) **מנחות** פ"א ב' תוד"ה ומתירין, וי"ל דאסור בקונס, ר"ל
בקונס אפי"ג דקונס כנני יש לו פדיון [והכל משמע
דקונס כללי ה"כ וכן במסותא מצואר דאסר לכו"ע], מ"מ חין
פודין אותו לנחתה בפחות משווי נגד רלון המדיר, ואפשר דלעולם
חין פודין בלא הצעלים אפי"ג בשוין, ואפשר דאפי"ג דעבד חין פדיו,
אבל לנחתה לא התירו אלא בהקדש בזה"ז ולא בקונמות, ואי
חייבי בקונס י"ל דהא דאמר פסחים נ"ז ב' עמם שבתיו משים
שחין מעילה בגדולין ולא הודו לו משום דאיסורא חובא, וחין
דין מעילה בגדולין אלא בהקדש ועי' ב"ב פ"ט ב' ברש"ב וברמב"ן
בחי"ט שם, אבל דין אסור אלו על חברו דעת הראש"ד בפ"ה מה'
נדרים בגדולין אסורין ודעת הרמב"ם דזהו בכלל האיבועא נדרים
מ"ז א', ונראה דבהכי פליגי דאנשי יריחו ס"ל דאסור על חברו
מוחר בגדולין, כיון דחין מעילה בגדולין ע"כ דלא חשבינן את
ההקדש הראשון כמעורב בהאי גדולין והלכך גם בקונס ח"א
לאדם לאסור על חברו גדולין כיון שאין בגדולים תערובות הנאסר
עלמו, ורצן סברי דבין בקונס ובין בהקדש אסור מדרבנן וחשיב
כמעורב מעט מן ההקדש הראשון, ועי' כ"מ פ"ה מה' נדרים שכתב
דלכדי אסרינן בגדולין בזרעו כלה דבדבר שיג"מ מחמירין, והא
דלא אסרינן גדולין אלא במיוחד אבל באסור עליו עני דקלים משמע
בר"ן נדרים נ"ז א' דמוחר בפירותיהן, היינו משום שאין דעתו
לאסור עלמו פירותיהן, וכאילו התנה שיחא מותר בהערוכתו וכן
באסור על חברו כל נכסיו דאינו כמיחד מותר בגדוליהן מפני שלא
אסר עליו גדוליהן, ולפ"ז י"ל דאנשי יריחו סברי דגם בפירות אלו
עני מותר בגדוליהן דעממא דאלו דשויהבו בהקדש כמש"כ הר"ן
נ"ז א', וסברי כיון דגם בהקדש גדולין מותרין מה"ת נא אסר
גדולין. (מעילה סי' ל"ח סק"ג ד').

(א) **ל"ה ב'** הכל לריבין דעת חזן ממחר"כ שהרי אדם מביא
קרבן על בניו ובנותיו, בערכין כ"א ב' נחלקו שמואל
ועולא בעולה ושלמים, שמואל ס"ל דלריך דעת בשעת הפרשה וא"ל
דעת בשעת כפרה, ועולא סבר דא"ל דעת בשעת הפרשה אבל
לריך דעת בשעת כפרה, ובחטאת ואשם לכו"ע צעין דעת בין
בשעת הפרשה בין בשעת כפרה, ונראה דהא דפליגי עולא ושמואל
בעולה ושלמים היינו באומד דעתו פליגי עולא סבר דסתמא ניחא
לי בהפרשה דחברי ושמואל סבר זימנין דלא ניחא לי דליכפר
במדי דלאו ידידי וכדאמר בגמ' שם, וכיון דלא שייך זכין שלא
בפניו לא חייל הקדשו כלל ואף אי כשנועד לו ניחא לי לא חייל
הקדש למפרע אלא משעה שנחרתה חס המקדש מחלצה עמה,
ולעולא דחשיב לי זכות חייל השתא ומיחוי לכשיועד לו אי מיחא
דלא ניחא לי יכול למחות, אלא חס לא מיחא חייל הקדש למפרע,
ולענין כפרה י"ל נמי דפליגי אי סתמא ניחא לי דלקריב בלא דעתו
וכיון כמקריב מדעתו וכאילו נחן רשות, או דלא ניחא לי שלא
מדעתו, א"צ עולא סבר דצעין שידע מהקדשתו והוא ימסרנו
מדעתו להקריב עליו ואי לא מסרו דעתו ורלון ממס חסר לו
בכפרתו.

ובחטאת ואשם לכו"ע צעין דעתו ורלונו ממס שמסרו להקריבו,
והלכך לא מהני כאן דין זכין לאדם שלא בפניו,
ומיחו בהפרשה אפשר דלא צעין דעת ממס, והא דמורה עולא
שאין מפרישין שלא מדעתו היינו משום דכיון דלא לכפרת חטא
לא ניחא לי במדי דלא ידידי, ונראה דהשתאות של מחרי"כ נמי ה"כ
בדין שלריך דעת ממס בשעת הקרבה ככל חטאות, ובדין הוא שאין
מביאין על הקטן אלא שרצתה תורה שדין חטאות ואשמות שלכן
כשולות, ולעולא עדיפי מעולות אי נימא דעולא מלריך דעת ממס
בשולות, ומיחו נראה דאפי"ג דלחריבי קטן מ"מ חין מביאין על
הגדול שלא מרלונו דזה ח"א ללמוד, דהא דלחריבי קטן היינו משום
דזכות הוא לו כדי שיותר בקדשים מיד, אבל בגדול דלא ניחא לי
בהפרשה דחריבי ודאי יכול למחות, אלא אי דין מחרי"כ כשולות
לעולא אפשר להפריש בשבילו משום זכות, ולשמואל ודאי אי אפשר
להפריש

רופא. אחר אסור לריך עמם הלא במחזיר אדעתו לא שמענו חילוק
בין איכא אחר לליכא אחר וכן מקריב עליו קוני זכין אפי"ג דאיכא
כאן אחר, ונראה דגדר אדבה בזמן שהצעלים כאן אינו אלא בזמן
שאין ההלכה מלוי ורק יש יחיד שיכול להילך אבל בזמן שההלכה
מסורה לכל אפי"ג דהצעלים עלמו אינו בקי ברפואה חין זה בכלל
אדבה אלא הצעלים שוכר רופא ומליל שלא חייבה תורה נשמת את
חזירו בחנם, ולפ"ז חין כונתה הר"ן לחלק בין יש אחר לליכא אחר
אלא לחלק בין הוא בצחינת אדבה לאינו בצחינת אדבה, ומה שהביא
הגרש"א מהא דלויין ז' את בהמתו חמור דהס המזונות של המדיר
זה אסור גם ברפואה וכמש"כ הר"ן, איכרא אף להלעיט את בהמתו
אסור שזה שימוש הרגיל ואינו בכלל השבת אדבה.

(א) **ל"ה א'** יש מעילה בקונמות, נראה דקון וחומס דמשלם אינו
להקדש דהא כל תשלומי מעילה שנים בדין אותו הקדש
שהיה כדאיחא בר"מ פ"ד מה' מעילה ה"ז, וה"כ מפריש קון
וחומס וזהו אסור באיסור הקונס בין בקונס כללי ובין בקונס
פרטי, אבל מ"ל הרא"ש בפירושו ל"ב א' ד"ה חפול, משמע דמפרש
דאם נהנה מקונס הוי נהנה מהקדש ממש שכן הוא דין הקונס
שצטעם שנהנה ממנו באיסור יש בו דין נהנה מהקדש ותשלומין
להקדש ולפיכך חפול השכר להקדש כיון שנמלא בידו דמי קונס ולריך
להוליאן מידו כדי שלא יכנה לריך ניתן להקדש ומיחו הר"ן נא
פי' כן בזה דחפול הנאה להקדש ול"ע, ובמנ"מ פ"ד מה' מעילה
נסתפק באסור הנאה ולא דבר מסוים אי יש מעילה ולפי' הרא"ש
דבר מצואר שהרי הכל חפול הנאה להקדש משום שהנחת מחזיר
אסור על בעל אדבה ומצואר ג"כ דגם באסור שאינו שלו יש מעילה
בקונמות דהכל מודר הנאה מחזירו קטני משמע בכל גווני, ועוד
שאינו יכול לאסור על חברו דשנ"ל אלא במודר איירי, ומיחו לפי
הר"ן דאינו אלא רמז במחוי חין הכרה, וממש"כ חו' נדרים ל"ד ב'
דאפי' בכל דבר מוטל וא"ל ש"פ משמע דלאו הקדש ממש הוא, אלא
איסור הנדר לענין מעילה באיסור הקדש, ועי' שבוש"ט כ"ב א'
ובחי"ט שם, ובמל"מ פ"ד מה' שבוש"ט בשם רמב"ן, ואי איסור
קונס יש בו מעילה בפחות מש"פ יש מקום לומר דגם בקרקע, וגם
במחפשים בשלמים יח"י בו מעילה, אבל חין הכרה, ד"ל דלא חמיר
מהקדש, וגם לריך שיחפיש בדבר שיש בו מעילה, ועי' במל"מ שם
דגם באסור אכילה יש בו מעילה, ונראה דבקונס עיני צחינת חין
בו מעילה לכו"ע.

ויש לעי' אי יש מעילה בהולאה מרשות לרשות במעילה, והא
דאמר ל"ד א' ככרי עליון ונחתו לו במתנה חין רא"י דהס
משמע דקנה לו מקבל לכבר כיון דיש בו דין ממון לכל העולם,
ואי חצב לו נוחן בדינא שיחזירוהו כאי ככר לא מחייבין לו, וכן כשנחתו
מקבל לחנוני זכר בו חנוני, והלכך יש כאן דין מעילה מחורה
נהנה בקונס אבל חס גנבו מהמדיר י"ל דאין בו מעילה ולא דמי
לגנב מצור של הקדש דהס מקרי הולאה מרשות הקדש, שהרי
כל דמי הקדש לריך לעשות בו לורכי הקדש ושייך בו גזילה וחייב
מעילה על גזילת הקדש בשוגג אבל קונמות חין להס ענין לרשות
ובכל מקום שבו יכול לנהוג בהן איסורן, ומה שחשב ליהנות בהן הוי
בגזר שנטל קדושו של הקדש שלא מעל עד שיחנה לחזירו,
דבקונמות לא שייך בגזר ולא רשות ואין כאן רק מחשבה, ומיחו
יש לדון למש"כ הר"ן נדרים פ"ה א' דהאסור הנאה פירות על
עלמו הוי הפקר ח"כ ככרי עליון ונחן לו במתנה נמי לא זכר,
וא"ל דמ"מ יש בזה מעילה בדין הקדש, אבל קשה אי במזיד ליכא
איסורא למח יש בשוגג מעילה, וא"ל דגם במזיד יש בזה איסור
בדין הויד במעילה בהקדש, ומיחו אפשר דגם בהקדש בגזל במזיד
חין כאן הויד במעילה, ועי' ר"מ פ"ו מה' מעילה ה"ז וא"ע ב"ז
[כעת לא עיינתי בכ"ז] ואולי יש לחלק בין אסור על עלמו לאחרים
שאסרו עליו דבאסור על עלמו הוי בהפקירו, [עי' ר"ן מ"ז א'
ד"ה והוי יודע מצואר דאף שאסור עלי' חשיב שול] ועי' בס' מה"א
שהאריך בזה, א"צ הכל מיירי באסור הככר רק ל"י וס' והלכך
שפיר זכר בו כיון דהוא ממונו לאחר זמן, דלא מסתבר כלל דיהא

מעילה משום קונס ומשום הקדש, ובפשוטו דבריו ל"ע
לכאוף נראה דגם אם נמצא אופן דיהא על חפץ אי צי
חלויות הקדש ממש נמי לא יהא חייב כי אם אשם מעילה
אחד כשהגנה מהחפץ, דכיון דכל ההקדשות מלטרפין זה
לזה למעילה והכל הוא שם איסור אי נראה דכשמועל
בחפץ אף דיש בו צי מיני הקדשות לא יתחייב כי אם
קרבן מעילה אי, וכן משמע באמת צ"י ברוך טעם
דקונמות והקדש לא יתחייב אלא בחדא מעילה.

אולם לפי דבריו יש לומר כהמעשה חשב דקונמות
ומוקדשין יתחייב בתרתי מעילות, וחלוק משני
הקדשות על חפץ אי שלא יהא בזה אלא מעילה אחת,
דהא נתבאר דמעילה בקונמות אינו משום מועל בהקדש
ממש אלא משום איסור נדר, ועל כן הוא תרתי מיני
מעילה ויתחייב בתרתי מעילות.

ולפי"ז יהא עוד נפק"מ דהנה קי"ל דכל המעילות
מלטרפין זה לזה להשלים לשיעור פרוטה,
ובמעל חצי פרוטה בקדשי הגוף וחצי פרוטה בקדשי
בד"כ חייב בקרבן מעילה, ולכאוף לפי"ז צריך להיות הדין
דגם מעילה בקונמות ילטרף למעילה בהקדש ומעל חצי
פרוטה בהקדשות וחצי פרוטה בקונמות ילטרפו לחיוב
אשם מעילה, אולם לפי דבריו דהוי שני ענייני מעילה
אחד הוא מעילה באיסורין וחד הוא מעילה בהקדשות לא
ילטרפו זה לזה, נוכחו שביארנו דמה"ט בחפץ שיש בו
קונס והקדש חייב צי אשמות.

ז. והנה ש"י הרמב"ם [פרק ה' מהל' נדרים הל"א
ופרק י' הל"ב] הוצא ברין נדרים דע"ו אי
דהמדיד את חצירו והאכילו צידים לוקה המדיר משום כל
יחל והמודר אין לוקה, והר"ן שם כ' על דבריו וז"ל וליתא
דודאי הוא אינו לוקה מדאמר' לקמן בפרק אין בין
המודר (דף ל"ה אי) גבי יש מעילה בקונמות אמר לי רב
אחא בריה דרב איקא לרב אשי בכרי עליך ונחנה לו
במחנה מי מעל למעול ונתן הא לא אסירא עליה אלמא
אין האוסר עובר כלל וכי עכ"ל, ולכאוף תמורה קושית
הר"ן דהא פשיטא דהרמב"ם לא איירי כי אם לענין
איסור כל יחל אבל לגבי מעילה גס הרמב"ם יודה
דשייכא רק למודר ולא למדיר דהא ע"ס חלות האיסור
בחפלא הוא על המודר, שהרי לא אמר שלא יכנה את
המודר אלא אסר הנאה על המודר, וא"כ דין הקדש
והמעילה שמחמתו ודאי דהוי על המודר, ויעוי במחמ"א

בגדרו הוי ככל דין קונס פרטי ורק שהחיל אותו על כל
העולם, ומחמת כן נעשה דין נוסף דהוא ממון גבוה,
ומיחו הגבירה החפים דין קונס דפרשת נדר וכוון
דנתבאר דעיקר הדין קונס דנדרים דין איסור עלי' ולא
דין קדש עלי' א"כ נהי נמי דצפדין פקע מיני הממון
הקדש מ"מ אכתי יהא בו דין מעילה מחמת השם קונס
דאיסור שאיכא עלי' ועל זה הרי לא שייך פדיון, ונצאמת
דזה קשה על עיקר דברי רש"י והר"י מיהאש והמאירי
שהצאנו לעי' דכולהו כתבו דהטעם דאין פדיון בקונס
פרטי הוא משום דאין פדיון על איסורים, יהי הביאור
בזה מה שיהי, ועכ"פ מבוחר בדבריהם דקונס פרטי הוי
איסור ולא שייך בו פדיון, וא"כ קשה דמה מהני מה דיש
פדיון בקונס כללי ויהי הביאור בזה מה שיהי, מ"מ דל
מהני הדין דקונס כללי והרי יש בכללו גס הדין דקונס
פרטי ולא שייך עליו פדיון ומה יתירו, ורק לפי מה שכי
הר"ן דגם קונס פרטי הוי קדושה וחי שייך בו היתר על
ידי פדיון ורק דלא אלים למיתפס פדיוני ניהא דקונס
כללי כיון דאליס קדושתו עפי ותפס פדיוני פודה את כל
הקדושה שבו וניתח.

והנראה בזה דלפי מה שביארנו דענין קונס הוא
דמודר לנהוג בחפץ ניהוג דיני קדש, י"ל דכל
נדר זה שייך רק בחפץ שאין בו חלות קדש ואז שייך
שיהא בו התפסה לנהוג דיני קדש, אבל בחפץ שיש בו
חלות קדש ממש לא שייך שיהא בחפלא שלו דין ניהוג דיני
קדש דהרי הוא קדש ממש, ובקדש ממש לא מעלה ולא
מוריד דין לנהוג בו דיני קדש דהא קדש הוא, ורק בחפץ
שאינו קדש שייך שיחול בו דין לנהוג דיני קדש, ומש"כ
כיון שמכח הקונס שלו חל בחפץ דין הקדש ממש וכמש"כ
בעל מיני דין הנדר בחפלא לנהוג בו דיני קדש, ואין בו
יותר דין נדר כי אם דין קדש ממש, ומש"כ כשפודו
ניתר לגמרי.

ו. והנה יש לעי' איך יהא הדין בחפץ שיש עליו גס דין
איסור קונס וגם הקדש [כגון שעשה קונס
על החפץ שלו ואח"כ הקדישו דהאיסור הקדש חל על
איסור קונס ככולל] אי יהא חייב צי קרנות מעילה אי
משום קונס ואי משום הקדש או דליכא עלי' כי אם חייב
קרבן אי, וראיתי בהגהות מעשה חשב על השע"מ פ"ג
מהל' נדרים הל"י (אות שצ"ו) שנקט דאי שייך שיהא קונס
על הקדש יהא בזה הדין דכשמועל בו יתחייב צי אשמות

א"ה, לכאוף דברי רבינו כאן סותרים למה שביאר באות ה' דכל חפץ שיש עליו חלות הקדש לא שייך שיהא עליו גם חלות קונס משום דבחפץ
שיש בו דין הקדש גמור לא שייך לומר שיהא בו דין התפסה דניהוג דיני קדש, ונבזה ביאר מה דקונס כללי ליכא גם דין קונס פרטי מלבד הדין
קונס כללי, וכאן כתב רבינו דשייך שיהא בחפץ של הקדש גם דין קונס, ואולי י"ל בזה דמה שסידר רבינו לעי' דבחפץ של הקדש לא שייך דין
ניהוג הקדש דקונמות הוא רק באופן דהחלות הקדש חל מחמת הדין קונס וכמו בקונס כללי, דבזה אמרי' דכיון דנפעל מכח נדרו שנויר דין ניהוג
קדש קדושה גמורה בטל הדין נדר דניהוג קדש, אבל באופן דהחלות הקדש לא חל מכח הנדר אלא דהוא חלות בפני"ע בזה לא אמרי' דבטל
הנדר כיון דיש כאן הקדש גמור בחפץ וצ"ע.

שנסחפק הר"ן ז"ל דלא נפק לחולין ע"ש
והצוחר יצחר].

(ג) ונלענ"ד לצחר עוד בטעם ספיקו של
הר"ן ז"ל שנסחפק אי הותר

הקונס בהנאה ע"י מעילה כמו שהקדש
יולא לחולין ע"י מעילה, והוא על פי מה
שמלאתי במרכה"מ פ"ד ממעילה ה"י שכתב
דהא דקיי"ל יש מעילה בקונמות אינו אלא
כשאסרו בלשון הקדש או קונס אבל כשגדר
בלשון איסור שאמר דבר זה אסור עלי ליכא
מעילה כלל דאז אינו אלא איסור נדר ולא
הקדש כלל, ודייק לה מלשון הרמב"ם ז"ל
שכתב שם ככרי עליך הקדש וכו' המקבל מעל
לכשיואל וכו' וכל הנאסרים עליו "מגדר כזה"
מטרפין, ובמל"מ פ"ד משבועות הביא
דברי הרמב"ם ז"ל אלו וכתב על לשון
"מגדר כזה" שכתב הרמב"ם ז"ל לא ידעתי
מאי אתא לתא למטוטי, והמרכה"מ מבאר
שהכוונה בזה למטוטי נדרים שאסרן בלשון
איסור ולא בלשון הקדש או קונס דלית בזה
מעילה ועיין שם שקבע בזה מסמורות בכמה
דוכתי, ושו"ר באמרי צינה דיני נדרים סימן
ט' שכתב בן הרדב"ז ז"ל ח"ג סי' ת"ד
דכשגדר בלשון איסור ליכא מעילה וע"ש
שלפ"ז דחוק בזה דתן תפול הנאה להקדש
ובמשנתיו תן מודר הנאה סתם, ושוב כתב
הא"צ שכ"מ בפירש"י ז"ל יצמות דפ"ח שכתב
אי קסבר יש מעילה בקונמות דקדשי בה"ב
הם משאמר קונס ד"ז עלי ואי קסבר אין
מעילה דקונס לשון נדר הוא עכ"ל ומשמע
בהדיא דעכ"פ כשאמר לשון נדר לחוד כגון
דבר זה אסור עלי ודאי ליכא מעילה, ומלאתי
בעה"י במאירי ז"ל צמתני דברי נטיעות
האלו קרבן שכתב יותר מזה דדוקא כשאסרן
על עצמו בלשון הקדש או קרבן איכא מעילה
אבל כשאסרן בלשון קונס אינו אלא נדר
בעלמא ואין צו מעילה ודאמרינן יש מעילה
בקונמות ז"א אלא כשאסרן לכל העולם
[ונראה טעמו משום דבקונס כללי גם כשאמרן
בלשון קונס אמדינן דעתו דלאיסור של הקדש

מ"מ פשיטא שאין מועל אחר מועל בקדו"ד
ע"י נתינה לחצירו כיון דאיכא נמי הולאה,
וכבר ילא לחולין האיך ימעול השני בדבר של
חולין, והרמב"ם ז"ל לא כתב בה"ד שם
דבקדו"ד יש מועל אחר מועל אלא בנקט
בקדו"ד ובה חצירו ונקט שכ"א לא הולאה
לחולין כיון שלא נתכוון לגזלו אלא ליהנות
בו בלבד כמסקנת התוס' ב"מ ל"ט א' ד"ה
נתנו לחצירו דצמתכוין רק להשתמש בו לא
יאל כולו לחולין עיי"ש.

ומש"כ עוד באחיעזר דאי מטעם נהנה
א"כ כשאינו נותן אלא שיה פרוטה
אין בהעוה"נ שו"פ ע"ש אפשר דאה"נ דלא
מעל אלא בשים בהנאה הנתינה שו"פ ודרך
הרמב"ם בכ"מ לסתום כלשון הגמרא או
הברייתא ואינו מבאר הפרטים שאינם
מבוארים בגמרא כוודע [והראב"ד ז"ל
בתו"כ ויקרא תרגמה דמעל אע"פ שאין
בהנאה נתינה שו"פ משום דהנאתו והנאה
חצירו מאטרפין וכמש"כ לעיל אבל להרמב"ם
ז"ל נראה דלא יתכן לצחר כן דדעתו ז"ל
שנעילה לא מחשב הנאה עד שישתמש בו
ע"ש בפ"ו הלכה ז' וה"ה ואכמ"ל] ועכ"פ
אפילו אי נפרש בדברי הרמב"ם [במש"כ
שמעל בזה שנתנה לחצירו בקדשי מזבח]
שהוא מדין הולאה ומעל אפילו כשאין
בהנאתו שו"פ, מ"מ שפיר י"ל דלכו"ע איכא
דאיכא הנאה שו"פ דמעל ג"כ מטעם נהנה,
ושפיר יש לפרש כמש"כ דהא דככרי עליך
ונתנו לו צמתנה איכא מעילה שהוא מטעם
נהנה דסתם כבר שיה כמה פרוטות ואיכא
בהנאה נתינה שו"פ.

[וע"ש באחיעזר סימן מ"ז אות ה' שמגיד
דהא דאמרינן בקדושין נ"ד דאי לא
נפיק לחולין אמאי מעל אינו אלא לר"מ
לשיטתו דהקדש צמיז מחלל ולא בשוגג
עיין שם בארוכה ושעפ"ז מיושב הא דפסק
הרמב"ם ז"ל דמעל בקדשי מזבח שנתנם
לחצירו אע"פ שלא ילא לחולין וכן מיושב
הביא דככרי עליך דמעל אפילו לפי מה

אפילו כשאסרן בלשון איסור. בעלמא ולפי' לא אשכחן כלל שני ענינים, נדר של איסור, ונדר של קונס, והנכון שספיקו של הר"ן ז"ל הוא על דרך שנתבאר בתחילת סימן זה.

סימן כו

בענין התורם משלו על של חבירו

דל"ן ע"כ איבעיא להו התורם משלו על של חבירו לריק דעתו או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו א"ל דעת א"ד מזה דילי הוא וניח"ל למעבדי [וא"כ אינו זכות כלל] ולא איפשטא והרמב"ם ז"ל פ"ד מתרומות ה"ב פסק דתרומתו תרומה וא"ל דעת וע"י כ"מ ובמל"מ בשם הריטב"א ז"ל בפ"ק דקדושין דכ"ג כתב דהאי בעיא איפשטא מהא דזכורות ד"א דאר"ה הפודה פטר חמור של חבירו פדוי והיינו אפילו שלא מדעתו מדעתה פשיטא, וכ"כ ג"כ הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל בקדושין דכ"ג ע"כ בסוגיא דהני כהני שלוחי דידן או שלוחי דשמיא, דבעיא דתורם משלו על של חבירו איפשטא מהא דפודה פט"ה של חבירו, ובק"א כאן תמה בזה דהביא דפדיון פט"ה שאני דא"ל כלל בעלים אלא כל אדם יכול לפדותו בעין פדיון הקדש ולא מדין זכיי מהני, וכדמוכח מדברי החוס' ב"ק דס"ח ע"כ ד"ה הוא דאמר כלנוטין וכ"כ החוס' זכורות שם דלא דמי פדיון פט"ה לתורם משלו על של חבירו דגבי תרומה כתיב אחס גם אחס מה אחס לדעתכם כו' אצל גבי פט"ה לא כתיב בעלים ע"ש בק"א, אמנם לק"מ דהן אמר שדעת החוס' ב"ק הוא דפדיון פט"ה א"ל כלל דעת בעלים ולא מדין זכיי הוא דמהני, אצל דעת הרמב"ן ז"ל ורשב"א ז"ל וריטב"א ז"ל הוא דמדין זכיי הוא דמהני דבאמת דין פדיון הוא לבעלים דוקא וכמו שהאריך בכ"ז הרי"ע אלגזי ז"ל שם באות ז' ע"ש היטב וגם בדברי

מכוון] ולפי שיטת הנ"ל מצוה דעיקר נדרי איסור אינו כלל מענין הקדש והוא איסור כל יחל אלא שהיכא שאמרו בלשון הקדש הוי איסורו מענין הקדשות ששייך בו מעילה.

ולפי' יש לדון דגם כשאמרו בלשון הקדש אית צ"י נמי מלד איסור נדר דעלמא, דהא לאסור הדבר בא אלא שאמרו בלשון הקדש או קונס דמשמעו התפסת ענין הקדש באיסור זה אצל עכ"פ אית צ"י נמי האיסור מכה נדר בעלמא ולפי זה שפיר נשאר איסורו גם בגזווא שפקע ענין ההקדש בו כגון שמעל וילא הדבר לחולין היינו שפקע תורת הקדש מהדבר מ"מ אסור מלד נדר בעלמא וזהו שנסתפק הר"ן ז"ל לומר שהדבר נשאר באיסורו גם אחר שמעל ומ"מ אין זה מוכרח שאפשר דהיכא דאסרו בלשון הקדש או קונס לא התפס בו תורת איסור אלא רק מכה דין הקדש שהתפס בו הוא נאסר וכשמעל ופקע ההקדש ליכא שום איסורא ומש"ה נסתפק הר"ן ז"ל אי משחרי בהוא קונס בחר דמעל.

ואם כנים הדברים אחי שפיר בפשיטות מה שהקשינו לעיל מהא דמצוה בקדושין דלר"מ כיון דלא נפיק לחולין ליכא מעילה ע"י נתינה לחבירו, והשתא אס"ד דקונמות לא נפיק לחולין ע"י נתינה לחבירו היכי אמרינן גבי ככרי עליך דמעל ע"י נתינה לחבירו, אצל לפמש"כ עכשיו לק"מ דהכא בקונמות באמת ענין הקדושה שבו ודאי פקעה ע"י הנתינה לחבירו וככל מעילה דהולאה ואיכא שינוי מרשות הקדש, ומש"ה מעל ולא נסתפק הר"ן אלא לומר שמ"מ עדיין הדבר אסור עליו מדין נדרי איסור וכמשנ"ת אלא שמ"מ רחוק הדבר לענ"ד שהר"ן ז"ל נתכוין לכל זה כיון שלא ביאר לנו בדבריו ז"ל עיקר הדבר דליכא מעילה בקונמות אלא כשאסרן בלשון קונס ולא כשנדר בלשון איסור בלחוד דמשמע מסתימת הדברים דסובר דכלל קונמות איכא מעילה

ובשלמא להחוס' קידושין נ"ה ע"א ד"ה אין, שמחלקין בין שסבור שהוא שלו שלא יצא לחולין וכשסבור שהוא של אחרים יצא לחולין, ולהרע"ב"א [שם נ"ד ע"ב ד"ה מיהו] שמחלק בין דעתו לגזלו או גזרו, עיין משנה למלך שם באריכות, לא קשיא היאך סתם דבשופר של עולה מעל ויצא לחולין הא איכא כמה גוויי דלא יצא לחולין, והיה לו לחלק בין זה לזה בעולה עצמה. זו אינה קושיא, דהא בלאו הכי היה יכול לחלק בעולה גופא בין מויד לשוגג כמו שכתבו התוס' ד"ה שם ד"ה בשופר, ונריך לומר דהכוונה דבעולה עכ"פ משכחת לה מעילה ויצא לחולין ובשלמים לא משכחת לה כלל ולא יצא בכל ענין. אבל לדעת הר"מ שאין מחלק בחילוקים הנ"ל, רק בנחנו לחצירו במתנה או במכר שהוציאו מרשותו ממש אבל בלאו הכי לא יצא לחולין, א"כ לא משכחת לה בשופר של עולה דין זה כלל דיהיה יוצא בה מחמת דינא לחולין על ידי התקיעה דהא לא יצא לחולין כלל, ואם בנחנו לו חצירו כבר יצא לחולין על ידי הראשון וא"כ מאי אמרינן אימתי מעל וכו', והיא קושיא גדולה, ולא מלאמתי מי שהתעורר בה. **והנה** נקדשי מוצא וכלי שרת כתב הר"מ כאן פ"ו ה' ה', דאם נחנו לחצירו וחצירו כולס מעלו, ומסמימת לשונו משמע דבנתינה לחצירו לצד מעל כיון שהוציאו מרשותו. ובשער המלך שם כתב, דהתוס' בקידושין נ"ד ע"ב ד"ה קרבן, חלקו על זה כיון דלא נתחלל א"כ לא עשה כלום ולא מעל רק בנהנה מהקדש, ועי"ש מה שפלפל בזה, ואיני רוצה להאריך כי הענינים עמוקים.⁷⁷

[יד] עוד יש דבר שמועלים בו והרב המחבר לא הביאו, דקיימא לן דיש מעילה בקונמות, עיין ר"מ כאן פ"ד ה' הרמב"ם י"ל, דאף שהשופר עצמו לא יצא לחולין משום שיש בו מועל אחר מועל, מ"מ השתמשות זו של התקיעה יצאה לחולין, שכל אחד מעל בהשתמשות לפי שיעור טובת הנאה שבתקיעה זו, ושיעור טובת הנאה זו יצא לחולין, ולכן ס"ד שיצא בזה ידי חובת תקיעת שופר.⁷⁸ ועוד י"ל לפי מש"כ הקרית ספר⁷⁹ שבנהנה ולא פגם אין מועל אחר מועל בכלי, וסובר הרמב"ם ששופר היה דבר שאין בו פגם וחיוב מעילה שבו הוא בנהנה ולא פגם.⁸⁰

ויש שתירץ, שרק לענין כלי דעלמא סובר הרמב"ם שאין שאין לסמוך על התוספתא שהיא מקור דברי הרמב"ם, כי היא נגד התלמוד דידן. **78.** מנחת ברוך סי' פד ענף א עי"ש, מנחת סולת, תקנת עזרא ה"ל מעילה פ"ו ה"ד, שיעורי רבי דוד ב"מ צט, א אות שיב, **79.** ה"ל מעילה שם. **80.** מנחת סולת עי"ש, ובענין אם שופר היה דבר שיש בו פגם ראה לעיל ציון 51 ואילך. **76.** מהר"ם שיק מצוה קכח אות ב. וראה כעין סברא זו בשו"ת אבני מילואים סוף סי' כא לענין הא דשמיעת תקיעת שופר לא הו"א בגדר קול שאין בו מעילה. ובעיקר הקושיא ע"ע שו"ת יד רמיה סי' לד ושו"ת בני ציון ח"י עמ' שא. **77.** ועי' חמדת שלמה סי' ל אות ג והגהות אור גדול

ט"ו, הן בקונס כללי כגון שאמר כבר זה הקדש או קרבן, והן בקונס פרטי שאמר כבר זה עלי אע"פ שמוותר לאחרים, או שאוסר חפצו על חצירו, ככולס יש מעילה. בקונס כללי כולס מעלו, ובקונס פרטי דאסר על עצמו הוא מעל ולא אחר, וכן אם אסר חפצו על חצירו חצירו מעל ולא הוא. וקונס כללי יש לו פדיון, וקונס פרטי אין לו פדיון, עי"ש בנדרים ל"ה ע"א.

ובמשנה למלך שם ה"ט נסמך בנמה דברים. א', אפשר דוקא אם אסר עליו הנאה, אבל אם אסר עצמו רק באכילה, אפשר דליכא מעילה כיון דלא דמי להקדש. ופשיט ליה דאיכא מעילה אף אם אסר עצמו באכילה לחוד, והביא ראיה לזה, אך במוכר אכילה אינו חייב על שוה פרוטה אם הוא פחות מכזית, דאכילה היא בזוית, ונריך כזית ושוה פרוטה*. עוד מסמך אם לא התפס בדבר הנדור רק אמר כבר [זה] אסור עלי אם יש מעילה, וכתב אם נאמר דכלא

התפסה הוא מדין יד גומרין דבריו שהוא בקרבן, א"כ נודאי מועלין, אך למאן דאמר דלאו משום יד הוא אלא דגזירת הכתוב הוא דלא נעין התפסה אפשר דליכא מעילה בלא התפסה, עיין בדבריו גם צ"א מנדרים ה"ז שמסופק בזה.⁸¹ עוד מסמך, דאפשר דדין זה דמעילה בנדרים דוקא באוסר פירותיו הן על עצמו הן על אחר, כיון דיכול להקדיש פירותיו יש בהם דין מעילה, אבל באוסר פירות חצירו עליו כיון דאינו יכול להקדיש אפשר דאין בהם מעילה.⁸² עוד מסמך, אפשר דוקא אם אסר דבר מסוים יש בו מעילה, אבל באוסר הנאה אפשר דליכא מעילה, עי"ש.⁸³ ובר"ן נדרים ל"ה ע"א [ד"ה ולענין] נסמך, אי בקונמות לאחר שמעל אם נתחלל ויהיה רשאי להנות בו כמו הקדש דלאחר

אסר עצמו רק באכילה

בלא התפסה

מועל אחר בקונמות

בשולי המנחה

הכלי יצא לחולין ע"י השימוש, כיון שאפשר לקבל שימוש זה גם מדבר אחר, ולכן לא חשיב כנוטל הכלי אלא כנוטל ההנאה, אבל בתקיעת שופר דבעינן דוקא שתהא התקיעה ע"י שופר, חשיב שנהנה מכל הכלי, ואף לדעת הרמב"ם יצא הכלי לחולין.⁷⁶

וצריך בזית ושוה פרוטה. כל זה לדעת הראשונים⁷⁸, שבפחות משיעור פרוטה ליכא מעילה בקונמות, ולפי"ז אף שבאומר לשון אכילה שמשמעו כזית שיעורו בכזית, מ"מ בעינן נמי פרוטה. אבל דעת התוס' ⁷⁹ שדין מעילה בקונמות הוא אף

מעילה פ"ה מ"ד מש"כ בגידון זה. **78.** רמב"ן שבועות כב, א ד"ה מחלוקת, ריטב"א שם ד"ה אבל, מאירי שם ד"ה כבר. **79.** נדרים לד, ב ד"ה היתה, שבועות שם ד"ה אבל (ועי"ש בתוס' הא"ש ד"ה א"ה). **80.** במרכ"ם ורבי עזרי ה"ל מעילה שם העירו שלשון הרמב"ם משמע שרק בהתפסה יש מעילה, וע"ע חסדי דוד נדרים פ"ב ה"ט, וחזו"א מעילה סי' לח אות ג. **81.** ראה מש"כ בענין זה חסדי דוד שם, קרן אורה נדרים לה, א ד"ה יש מעילה בקונמות, אמרי בינה י"ד דיני נדרים סי' ט ד"ה וראיתי, אבן האזל ה"ל מעילה שם. **82.** ועי' ברכת שמואל נדרים סי' ח סוף אות א בביאור ספק המל"מ.

מעילה בקונמות

משום כל יחל» אם יש מעילה, מיון דהדבר הנדור ענמו אין בו משום מעילה דקדשים קלים אין בהם מעילה, וכגון שהתפס בחייהם או בנשר שלמים קודם זריקה, עיין ר"מ ס"ט, עכ"פ אין בו מעילה, אפשר ללא עדיף דבר זה מדבר העיקר שהתפס בו, או אפשר דעדיף. אך הסביר נותנת ללא עדיף*, ואין מועילין רק בקונם או קרבן דהפסד הוא קדשי קדשים*, אבל במתפס בפירוש בקדשים קלים אין בו מעילה, כן נראה.

מעילה יאל לחולין, ע"ש. ופשוט, דהספק הוא בקונם כללי דיש לו פדיון*, אבל בקונם פרטי דאין לו פדיון, בודאי אין יוצא לחולין* כמו קדשי מונח ושאר דברים שאין להם פדיון כמו שכתבתי לעיל (אות י"ב) ופשוט.

ואני מסתפק, אם התפס בקדשים קלים כגון דאמר כבר זה עלי כשלמים או כמעשר, «עיין בנדרים י"א ע"ב וי"ח ע"ב ור"מ פ"א מנדרים ה"ט ופ"ב ה"ט דאקור עליו ועובר

התפס
בקדשים
קלים

בשולי המנחה

בפחות משו"פ⁸³.

דהספק הוא בקונם כללי דיש לו פדיון. יש לעיין לפי"ז, דכיון שיש פדיון לקונם כללי אמאי נסתפק הר"ן אם יוצא לחולין ע"י מעילה, ומה הצד לחלק בינו לבין הקדש גמור. וי"ל דהא דקדושת דמים נפקא לחולין ע"י מעילה היינו משום שסיבת קדושת החפץ היא מחמת שהוא ממון הקדש, וע"י המעילה שהוא כגזילת ממון ההקדש, הרי הוא יוצא לחולין. ולכן נסתפק הר"ן ד"ל דאין דין זה נוהג בקונמות כיון שקדושתם אינה מחמת קנין ההקדש, שהרי עשאן איסור בעלמא⁸⁴, ומה שיש להם פדיון הוא בתורת חילול הקדושה בלבד⁸⁵.

אבל בקונם פרטי דאין לו פדיון בודאי אין יוצא לחולין. יש שדקדק כן ממה שמצינו בירושלמי⁸⁶ שאם אסר על עצמו קונם פרטי ונהנה ממנו מעל לפי טובת הנאה שבו, ומשמע שאין החפץ יוצא לחולין⁸⁷.

אולם מצינו בדברי רש"י⁸⁸ שפירש דברי הגמ' ⁸⁹ דאיכא מ"ד דקונם פרטי אינו מפקיע מידי שעבוד, משום דס"ל שיש מעילה בקונמות ויוצא לחולין ע"י, ומשו"ה אינו נחשב כקדושת הגוף, ומוכח שסובר שאף קונם פרטי יוצא לחולין למ"ד יש מעילה בקונמות⁹⁰.

ומה שהקשה רבינו דכיון דאין לו פדיון אף ע"י מעילה לא יצא לחולין, יש שהשיבו על סברא זו, ונקטו שסוג קדושת קונם פרטי היא כקדושת דמים, ומה שאין לקדושה זו פדיון, מבואר בר"ן⁹¹ שהטעם לזה הוא משום שקלוש כח קדושתו ואינו יכול לתפוס פדיונו, וא"כ אכתי י"ל שכיון שקלה קדושתו יוצא לחולין ע"י מעילה⁹².

אולם מצינו מקור לסברת רבינו בדברי הרא"ש⁹³ שפירש שקונמות כקדושת הגוף הם ומפקיעין מידי שעבוד, משום דמיירי בקונם פרטי שאין לו פדיון, ומשמע שחלוק גדר קונם פרטי מקונם כללי⁹⁴, וי"ל כן אף לענין שקונם פרטי אינו יוצא לחולין⁹⁵.

אך הסברא נותנת ללא עדיף. יש שנסתפק בזה, שלפי דעת הסוברים ששיעור מעילה בקונמות הוא בכלל שהוא, משמע שאין איסור מעילה בהם כמעילה בהקדש ממש, אלא איסור

מחודש שלא ליקח דבר האסור באיסור נדר, ודומה בגדרו לאיסור מעילה בהקדש. ומסיק דמ"מ נראה שמודים שהמתפס בדבר שאין בו איסור מעילה אין בקונם שעשה דיני מעילה⁹⁶, וכעין זה נסתפקו לענין הא דאין מעילה במחובר לקרקע, אם בקונמות איכא מעילה אף במחובר או רק בתלוש⁹⁷.

ואין מועילין רק בקונם או קרבן דהפסד הוא קדשי קדשים. צ"ע לדברי רבינו אמאי בסתמא המתפס בקרבן יש בו מעילה, הרי יתכן שכוונתו להתפס בקדשים קלים שאין בהם מעילה, ואולי הוא משום דאזלינן לחומרא, אך צ"ע לפי"ז אמאי היכא דמעל יצא לחולין, הרי יתכן שהוא ג"כ כמתפס בקדשים קלים דלית בהן מעילה, וא"כ נשאר עליו איסור כל יחל⁹⁸.

ויש שביאר דין זה באופן אחר, שאין מפרשים כוונת הנודר לקדשי קדשים כמש"כ רבינו, אלא שמתפס בהם עיקר שם קרבן, וביסוד דין הקרבן אין חילוק, שכל הקרבנות קדשי ה' הם ויש בהם מעילה, אלא שבשלמים אין על הכל שם קרבן מחיים, אלא על האימורין לאחר זריקה, ומ"מ האומר קרבן מדמהו לדבר שיש לו שם קרבן, ולכן יש בו מעילה⁹⁹.

ועל עיקר דברי רבינו יש להעיר, דבשלמא אם נאמר שמתפס מהדבר הקדוש שתהא אותה קדושה גם בחפץ הנאסר¹⁰⁰, י"ל שיש מעילה רק באופן שאמר שתהא בו סוג קדושה כזו ששייך בה מעילה, אבל חידוש הוא לומר כן, ומסברא היה נראה יותר שבכל אופני ההתפסה חלה על הקונם אותה קדושה לגבוה, וא"כ כיון שמצינו דין מעילה בקונמות, מסתבר שאף המתפס בקדשים קלים יש בו מעילה¹⁰¹, וכן משמעות דברי הריטב"א¹⁰² שכתב לענין הספק במתפס בקדשים קלים אם בעיקרא קא מתפס, שמספק אינו חייב קרבן, ונראה כוונתו לקרבן מעילה משום שמעל בקונם, ומוכח שבאופן שחל הקונם מביא קרבן מעילה אף אם התפס בקרבן שאין בו מעילה¹⁰³.

ויש שכתב לקיים דברי רבינו מטעם אחר, שדין מעילה בקונם אינו מחמת שנעשית בו קדושה אלא משום שמתפס בחפץ הנאסר דיני דבר קדוש אע"פ שאינו קדוש, ולכן איכא דין מעילה רק באופן שהתפס בסוג קדושה שיש בה מעילה.

ורש"י כתובות נט, ב ד"ה דקדושת, ובחורשי רבי שמואל נדרים שם. ⁹⁶ חזו"א מעילה סי' לח אות ג. ⁹⁷ ע"י אחיעזר ח"ב סי' יח, חזו"א שם, וחורשי רבי שמואל שם. ⁹⁸ מנחת שלמה נדרים לה, א, ובסוכת דוד נדרים ב, א אות יט העיר עפ"י מה ששינוי בנדרים יח, ב סתם נדרים להחמיר, וציין שלפירוש הרא"ש שם בטעם הדבר ל"ש להחמיר הכא, וע"ע אשר לשלמה נדרים ב, א. ⁹⁹ בית אהרן נדרים סי' יב אות ג. ¹⁰⁰ ע"י ר"ן שבועות (ח, א מדפי הרי"ף) דגדר התפסה הוא המשכה מהאיסור והקדושה הקיימים בחפץ שמתפס בו. ¹⁰¹ חדושי רבי שמואל נדרים סי' טו הערה ב. ¹⁰² נדרים יד, א. ¹⁰³ וראה במילואים לחי' הריטב"א (הוצאת מה"ק) סי' א אות א, שכתב שהריטב"א לשיטתו שם ב, א דגדר התפסה אינו המשכת קדושה מחפץ

⁸³ וע"י חזו"א מעילה סי' לח אות ג כביאור סברתם. ⁸⁴ כ"כ אמרי בינה יו"ד דיני נדרים סי' ט, ואחיעזר ח"ב סי' יח. ⁸⁵ קובץ הערות סי' נה אות ח ע"ש, קהלות יעקב נדרים סי' כה אות א, וע"ש אות ג. ⁸⁶ כתובות פ"ג ה"ב. ⁸⁷ קרן אורה נדרים לה, א ד"ה יש מעילה. ⁸⁸ מהדורא קמא כתובות נט, ב, הובא בשטמ"ק שם. ⁸⁹ בכתובות שם. ⁹⁰ קובץ הערות סי' נד אות ב. ⁹¹ נדרים שם ד"ה חבירו. ⁹² קרן אורה שם, קובץ הערות שם אות ב (וע"ש אות ג-ד שדן אם צריך שיהא ראוי לפדיון בפועל), חדושי רבי שמואל נדרים סי' טו אות ד. ⁹³ נדרים פו, ב ד"ה שאני. ⁹⁴ וע"ש שהזכיר גם סברת הר"ן דלא אלים למיתפס פדיונו, ומשמע דאפ"ה חלוק מה"ט בגדר קדושתו. ⁹⁵ וע"ע רש"י מאירי ור"י מיגאש שבועות כב, א,